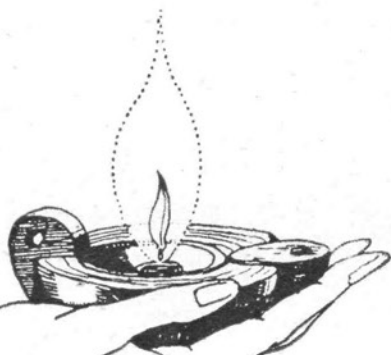

Poštnina plačana v gotovini.

3

1934
ŽENSKI
LIST.

VIGRED

VIGRED, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—, za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.— Izdaja konzorcij Vigredi (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova cesta, 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravnništvo Masarykova cesta, 12, palača Vzajemne zavarovalnice. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah, za tiskarno odgovarja Jožef Godina C.M.— Telefonska številka 3519.

Sklep uredništva 10. prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaprosenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine Vigredi, naj se naslovi na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravnništvo Vigredi, Masarykova c. 12, Ljubljana.

V S E B I N A

Materam za njihov praznik. (Dr. Gregorij Rožman). — Pomen krščanske matere. (Rafaela Horvat). — O, Mati, kako si nam draga! (M. Elizabeta). — Slika Matere božje. — Bela srca. (Lojze Županov). — Slika Žalostne Matere božje. — Mati. (V. D.). — Materi (Ana Galetova). — Slika G. matere. — Mati. (Inž. Likar). — Mati. (Ranfl Ivan). — Snidenje. (Beloglavec-Krajnc Draga). — Slika Žalostne s pesmijo. — Njena najgrenkejša ura. (Mara Stepanova). — Ob zibelki. (Beloglavec-Krajnc Draga). — Prepozno, prepozno . . . (Lojze Županov). — Hiša v Grapi (Winkler). — Zakaj? (Mara Stepanova). — Deklica. (Evica). — Žena in strokovna organizacija. (R. Smrsu). — Nedeljski počitek. — Vprašanja in odgovori. — Iz prvih dni. (Peleasa). — Razgovor. (Mara Stepanova). — Kolodvorski misijon. — Pismo iz Splita. (A. Golob). — Dorica, božji otrok. (Stanko Cajnkar). — Iz naših krogov. — V Rožnem domu. — V delavskem predmestju. (Francka Gruden). — Gospodinjstvo. — Kuhinja. — Delo na vrtu. — Nasveti. — Po ženskem svetu. — Za danes ali jutri. — Gumijeve čevlji. — Kako ravnamo s čevlji. — Negovanje krzna. — Na ovoju: Dobre knjige.

Vse one, ki so prejeli 1., 2. in 3. številko, pa ne mislijo ostati naročniki, vljudno prosimo, da vrnejo list.

VIGRED

LETO XII. ~ LJUBLJANA, 1. MARCA 1934. ~ ŠTEV. 3.

MATERAM ZA NJIHOV PRAZNIK

Ko sem razmišljal, kaj bi na prošnjo uredništva napisal za materinski dan, sem srečal dvanajstletnega drugošolca in ga vprašal: »No, Joža, kaj je novega?« Pa me pogleda z žalostnimi očmi in pravi: »Kaj more biti novega, ko pa mi je o božiču mama umrla.«

Samo ta odgovor bi Vam, drage krščanske matere, zadostoval. V življenju otroka, kateremu je materina ljubezen ugasnila, nič več novega ni. Praznote, ki jo je smrt matere povzročila, življenje dolgo ne izpolni ali pa sploh nikdar ne. Mati s svojo skrbjo, žrtvami in ljubeznijo polni otrokovo dušo, jo nehote in nevede oblikuje, tudi tedaj, kadar videz nasprotno dokazovati hoče. Čim resnejša je skrb, čim tišje so žrtve, čim manj ljubezen govori, a tem več dela, tem globlji je materin vpliv na otroka, tem globlja vrzel, ko matere več ni.

Krščanska mati nosi božje življenje v sebi. In ko otrokovo življenje izpolnjavaš, polagaš Boga iz svojega mišljenja in življenja v otrokovo dušo. Mati je tista bogonositeljica, ki prva prinese v otrokovo pojmovanje Boga, ki prva božjo ljubezen vzbudi v otrokovem srcu, da otrok ljubezen, s katero svojo mamico ljubi, usmerja na Boga, ki mu je to dobro ljubečo mamico dal.

Trpkolep je poklic tistega, ki drugim Boga prinaša — in to je tudi tvoj poklic, krščanska mati! Kakor Marija, božja Mati, ki je Mati svetega veselja, lepe ljubezni, pa tudi Mati sedmerih žalosti, uživa vsaka krščanska mati v svoji dolžnosti nedopovedljivo veselje, ki ga le tisti nekoliko razume, ki duhovno življenje človeškim otrokom posreduje, pa tudi trpko bolečino duhovnega poroda. Ni pa na širnem svetu užitka, ki bi materi mogel nadomestiti to trpko lepoto njenega vzvišenega, naravnost duhovniškega poklica. —

Kakor mati izpolnjuje življenje otrokovo, tako otrok materino. Vsa je v otrocih svojih. Brez njih je praznота v njeni duši. Nima dovolj vrednega predmeta, kateremu bi posvečala skrb, žrtve in lju-

bezen. Pa bi mogla reči, ako bi dovolj pazno poslušala v svojo dušo, slično kakor dvanajstletni sirotek Joža: »Kaj more biti novega, ko pa nimam, komur bi posvečala materinsko skrb in ljubezen?« Le enemu more žena, ki ji želja po otrocih ni izpolnjena, posvetiti svoje žrtve — Bogu in sicer v sirotah in siromakih.

Danes pa je toliko zakonskih žena, ki odklanjajo to trpko lepoto materinstva in v praznoti duše in srca iščejo lepote v svetu in v življenju, uživajo, kar nudi zakon hipnega užitka, a praznosta postaja vedno bolj pusta in obupna.

Krščanske matere, ki vedo, da vse njihove dolžnosti iz Boga izvirajo in k Bogu vodijo, pa bodo o trpki lepoti pomnoženega materinstva našle pomnoženo srečo in bodo ob žrtvah materinstva rastle sredi pomehkuženega sveta v heroične like, ki predstavljajo idealne posnetke Matere svetega veselja in Matere zveličavnega trpljenja.

V Materi božji bodite blagoslovljene vse sedanje in bodoče matere!

† Dr. Gregorij Rožman,
škof ljubljanski.

Rafaela Horvat:

POMEN KRŠČANSKE MATERE ZA SREČO BODOČIH POKOLENJ

Dandanes se veliko poudarja pomen matere in materinstva za družino, narod in državo. Toda mnogim se zdi to podčrtavanje in poudarjanje odveč in nepotrebno. Materinska ljubezen se jim dozdeva tako nekaj naravnega in samo po sebi umevnega, saj se javlja nagnjenje do lastnega zaroda celo pri živalih.

Mnogo je resnice v teh trditvah. In vendar! Ako se ozremo dandanes okrog sebe in opazujemo svet ter življenje v njem, tedaj moramo ugotoviti z žalostjo in strmenjem, da je res dobra, ljubeča krščanska mati čimdalje redkejši pojav, da ni materinska ljubezen nič več nekaj samo ob sebi umevnega in naravnega. Zakaj, če bi bilo tako, ali bi se mogla potem dobiti ženska, ki bi z največjo ravnodušnostjo posegla po življenju svojega lastnega otroka, kar se dandanes tako često dogaja? Ali bi bile potem mogoče take matere, ki so pripravljene za svojo komodnost in lahkotno življenje vsak hip žrtvovati vse, tudi lastne otroke, matere, ki zapuščajo lahkomišno svoje družine in se izgubljajo v svetu, matere, ki so jim otroci največje breme in nadloga, ki sploh ne vedo, čemu so jih rodile in kaj bi z njimi, in še brezvestne matere, ki satansko prodajajo duše svojih otrok, jih vržejo na cesto, da žalostno vtonejo v mlakužah življenja?

Nasprotno pa so mnogim modernim materam otroci luksuz in igračka ali dragocen okrasek. Namesto, da bi jih vzgajale, jih pa razvajajo in jim same s svojo neumno ljubeznijo rušijo srečo na tem in onem svetu.

Žal, da je število slabih mater zelo veliko in narašča od dne do dne. Kdo bi potem še dvomil, ali je potrebno poudariti od časa do časa vpliv in pomen dobre krščanske matere, ki ga ima za narod in človeštvo sploh.

Živimo v burnih, težkih časih, na prelomu dveh vekov in kultur. Staro izgublja veljavo, novo se poraja. Kaj nam bo prinesla bodočnost, kdo ve? Vse je zagrnjeno v temo in mrak. Na obzorju ni opaziti nikjer nobene svetle točke. Splašeno se ozira svet okrog sebe in hrepeneče pričakuje rešitve in pomoči. Porajajo se nove ideje, pripravljajo razne reforme, a drugo za drugim propada. Vse se ruši in podira. Toda je še ena odrešilna pot, ki vodi iz teh zmed in prevar: Močna žena, dobra krščanska mati, ki bo prežeta Kristusovega duha, voljno in pogumno vzela zopet svoj križ in vse žrtve svojega težkega poklica ter ga nesla preko Oljske gore in Kalvarije v večnost do vstajenja. Ne varajmo se! Svet je mogoče preroditi in ozdraviti le po dobri krščanski materi. Ona bo žarišče božjega udejstvovanja, le ona bo zakladnica duhovnih vrednot. Vse drugo bo prišlo samo po sebi.

Velike naloge čakajo torej matere v bodočnosti. Ali pa se naša ženska mladina zaveda tega dejstva? Močno se bojim, da vse premalo.

Ko tako sem in tja opazujem mlada dekleta, berem v očeh vsake izmed njih tiho željo, da bi se poročile ter si ustanovile prej ali slej svoj lastni dom in družino. Toda čimdalje manj je vmes takih deklet, ki imajo tudi resnično voljo usposobiti se za materinski poklic in njegove naloge. Vse mogoče stvari jim vro po glavi, le to, da bi se naučile biti kdaj dobre matere in gospodinje, pride malokateri na misel. Tako zelo pogrešam pri mnogih prave pobožnosti, smisla za božjo službo in molitev; potrpljenja in samopremagovanja ne poznajo skoro nikakega, redka čednost pri premnogih je modrost in resnoba, ne poznajo smisla za dom in domačnost, red in snago. — Pač pa trati svoje sile premnogo deklet v hrepenenju po brezdelnosti, veseljačenju, modernosti za vsako ceno, raznih, ženski naravi kaj malo prikladnih sportih itd. Vse to pa pogoltne ne le mnogo dragocenega časa, ampak tudi ogromne vsote denarja. Ali morejo postati taka lahkomiselná dekleta kdaj dobre matere in gospodinje? Ali ni ravno slaba mati in gosposinja največja nesreča za dom in rod? Ali ni morda sodobna moderna žena, ki je povsem pozabila na svojo dolžnost, v precejšnji meri kriva današnje strašne duhovne in materijelne krize?

Zato pa, če hočemo graditi v lepšo, svetlejšo bodočnost, nazaj k preprostosti, skromnosti, poštenosti, potrpežljivosti in vernosti naših vzornih krščanskih mater.

»Naloga žene je, da osebno z vso močjo svojih kreposti brani moralno lepoto, ki ji jo je vrnil božji Odrešenik, Sin Device Marije. Posebno v tem času naj se udeleži križarske vojske, ki jo tako pogosto priporoča papež proti nedostojni modi in vsem pogubnim in kvarnim navadam, ki grozijo uničiti današnjo družbo. Domače ognjišče bi se podrló, ako bi žena prenehala biti njegova kraljica. In zato bodo sedaj, ko zakoni in običaji odpirajo današnjim ženam tudi izven doma polje umske kulture, socialnega dela, državlanskega življenja, imele toliko važnejšo nalogo, da uporabljajo ta nova sredstva svojega vpliva zato, da povsod širijo spoštovanje družinskega življenja, skrb za krščansko vzgojo otrok, in krepko zaščito javne nravnosti.

(Iz pisma kardinala Gasparrija.)

M. Elizabeta:

O MATI, KAKO SI NAM DRAGA!

Kako Te proslavljajo naše planine!
Kako Ti prepevajo hribi, doline:
o, Mati, kako si nam draga!

Gozdovi pleto ti girlande in vence,
prižiga Ti sonce kraljeve lestence:
o, Mati, kako si nam draga!

Ti gleda v obličje blesk jutranje zarje
in luna in zvezde zlate Ti oltarje:
o, Mati, kako si nam draga!

Pred Tabo odpirajo limbarji krone,
rož naših lepota pred Tabo zatone:
o, Mati, kako si nam draga!

Ti pesem edina si gajev zelenih,
Ti himna visoka voda si studenih:
o, Mati, kako si nam draga!

Srebrni zvonovi Ti kličejo: ave,
dan noči naroča za Tebe pozdrave:
o, Mati, kako si nam draga!

Iz src milijoni v ljubezni edini
iskreno ponavljajo v solzni dolini:
o, Mati, kako si nam draga!

*(Iz zbirke M. Elizabeta: »Cvetje na poti
življenja.« Uglasbil misijonar A. Mav v
zbirki: »Roži Mariji«).*

BELA SRCA.

Povest učiteljice Majde.

4. MALENKOSTI.

(Nadaljevanje.)

Majda se je polagoma bližala vsem hišam in družinam svoje vasi. Rada bi pač nosila njihove radosti in bridkosti. In spoznala je čudovite stvari:

Na kraju vasi stoji samotna koča. Tam leži že leto dni stara mati Majdine učenke in trpi neznosne bolečine. Kostna jetika ji je prevrtala vse telo in skozi rane se izceja gnoj. Majda poboža starko po upadlem obrazu: »Ubožica, nikomur niste zla prizadeli, pa toliko trpite.«

»Naj bo Bogu v čast, rada trpim, da se očistim, predno stopim pred božji obraz.«

»Ali so nebesa, mati?«

»Drago dete, samo radi teh živimo in mremo. Brez te zavesti bi bilo naše življenje najstrašnejša kaznilnica; saj vendar trpimo in nosimo krivice le zato, da se razodene nekoč pravica in se nam vrne ljubezen. Tam bomo vsi otroci, brez zlih misli in želja in brez razlik . . .«

»Vsi otroci brez zlih misli in želja. Dobra žena, naj se zgodi po vaši želji!«

»Bog ti povrni, dete!«

V poznih popoldnevih je Majda ljubila sprehode v stelnike, kjer je polje živelo v tisočeri življenjih. Tam je vse tako prostrano, tako povzdignjeno s tal kot rahla meglica.

Nekega dne, ko je stopala z ljubečim srcem po Ivanjem vrhu, je nenadoma obstala pred Županovim Tinekom, ki je ležal sredi stelnika na trebuhu in zamaknjeno bral »Zgodbe«. Njen učenec je bil in ni niti slutila, da zna že tiskane črke brati.

Knjiga je bila odprta ob zgodbi o bogatinu in ubogem Lazarju. Psi so oblizovali Lazarju rane. Ne daleč od njega pa so se bogatini ob polni mizi gostili. Tinek se ni ganil. Z rokama si je podpiral glavo in potoval po judovskih tleh. Majda se delj časa ni genila, čakala je, da se Tinek iz sanj zbudi. Tinek pa je šepetaje sanjal: Ko bom bogat, bom povabil vse reveže in jim dal jesti in piti in še

denarja povrh ... In zdravnika bom poklical, da jim bo rane osušil ...

Tiho se je odstranila Majda. Občutila se je majhno ob Tineku. Ta fantek ima srce. Vsi Beli Kranjci imajo srce. In ker imajo srce, verujejo lažje kot razumski ljudje — in resničneje in globlje.

Bela Krajina, ná moje srce ...

Matevžkovka čaka že petnajst let Janeza iz Amerike. Devetnajst-leten je storil zločin, potem pa se umaknil prek luže. Edinec je bil, zatorej ni poznal graje in šibe. Le ljubezen in odpuščanje. Ko je prišel nekoč kaplan po biro, sta se sporekla in Janez ga je z roko po glavi. Teden za tem je bil že na morju.

»Gospodična, pišite mu, kar vam bom povedala.«

»Narekujte!«

Ljubljeno dete!

Petnajst let že čakam, pa mi ne daš niti odgovora. Zvedela sem, da ti je ugasnila roka, s katero si udaril gospoda in da zategadelj ne dobiš nikjer družbe, da romaš iz kraja v kraj in prosjačiš. Ali ne veš, ljubi Janez, da te čakajo doma njiva, vrt in trtje, da sprašujeta po tebi Belka in Smrček, Maca je poginila med tem, ali ne slišiš nikoli klica z doma? Seve, prezgodaj si šel. Še nisi doživel strašne ljubezni, ki jo daje zemlja, ki jo izžareva sleherni kamen na tvojem gruntu. Nisi doživel silne navezanosti, ker ni bilo tvoje, zato ne

Zalostna Mati božja v ljubljanski stolnici.

slišiš klica domačije, ki te kliče noč in dan. Janez, ne slišiš klica moje ljubezni in moje molitve, ker te nisem prav učila. Glej, doma te čakamo z belim kruhom in črnim vinom, nahranili te bomo, ti naš bedni romar. Vrne se! Naljubili te bomo, ti neljubljeni samotar. Bog je pozabil tvoj greh, dovolj si se pokoril, spoznal si krivico. Vrne se, čakamo te kakor samih božjih nebes . . .

Stepanka in njena Metka klečita pred Marijino podobo. Vsako jutro in vsak večer. Rdeča lučka prav žalostno plapola. Žalostni sta tudi srci, ki molita. Pred petimi leti je odšel z doma Marko, Metkin oče. Prelep grunt se razteza po njegovih tleh, a da bi se lesketala v soncu tudi ponosna poslopja, je odšel mladi gospodar v deželo dolarjev, da bi si jih nabral in z njimi prenovil domačijo.

Domotožna so bila pisma, ki jih je pisal ženi: Nikoli nisem slutil, da je slovo z doma tako težko. Ne bom Ti pravil, kako mi je bilo na potu, ko sem začutil daljo med seboj in Teboj, nikoli ne bom tega pozabil. Samo eno naj Ti rečem iz Amerike: Sprva sem vzel službo v pristanišču, pa sleherna ladja, ki so jo prinesli valovi iz Evrope, me je neodoljivo klicala: vkrcaj se in vrni! Neznansko hitro sem prenašal z ladij, da bi zadušil klic, a ni mi bilo mogoče. Zaman sem si zatrjeval: Počakaj, obrnilo se bo leto, nabral si boš dolarjev in poletel v domačijo. Ob sleherni evropski ladji je bil klic silnejši; čutil sem, da me bo zmagal. Vzel sem torej svoje stvari in se odpeljal malo dlje v kopno, kjer sem kopal premog. Pa tudi tu ni bilo miru. Ponoči sem se nenadno prebudil: slišal sem, kako me kličeš na pomoč. In tebi se je pridružila Metka in hiša in ves grunt. Nisem več imel miru. Pod večer sem krenil ven med polja, da bi se ob njih utešil. Pa nič ljubega nisem ob njih občutil. Mrzla so, tuja, brez ljubezni. Ne poznajo naše govorice in našega milovanja. Kamen z moje domačije ima več srca kot tu kepa zemlje . . . Znova me je zvalo k obali. Nisem se mogel vzdržati. Čutil sem, da bom bliže domu. Ladja, ki je priplula, je prinesla vonj domovine; lepa je bila kot Ti, ljuba žena. Ob njej se je premaknila druga in krenila v Evropo. Žena, držal sem se z vso silo za železni drog, sicer bi planil za njo . . . To noč sem skočil na železnico in se odpeljal daleč v notranjščino, morebiti se bo tu udušil klic . . .

Učiteljica Majda je brala in solze so ji drsele po licu. Čudoviti ljudje so Beli Kranjci, sama duša jih je.

»Gospodična, berite poslednje pismo, ki sem ga prejela danes mesec!«

Žena, moj najdražji zaklad, čez tri mesece se vidimo. Poljubi mi dete že v naprej! Saj nimam več tal. Vsak trenutek sem na poti k vama. Dolarjev sem si nabral, vsa domačija se bo pomladila kot nevesta . . . Čudovito moč sem čutil ob mislih na vaju. Mnogokrat so mi roke odrekle, mislil sem, da bom legel in umrl, a vselej sta se mi prikazala mila obraza, Tvoj, žena in Metkin. In kite so se mi napele, strgal sem znova premog s črnih sten in ga nalagal v vagončke. Sleherni vagonček — ena kaplja iz srca za svoji ljubljenci. Zdaj je hrepenenja konec, zdaj je trpljenja konec — prihajam v novo življenje . . .

»Gospodična, še to pismo!« je ponudila Stepanka in solze so ji navrele:

Danes se je pripetila v našem rudniku velika nesreča. Nepričakovana eksplozija je raznesla visoke stene premoga in pokopala pod seboj 49 mož. Med njimi je tudi vaš mož . . .

Prvi majski večer.

Cerkvica, ki spravi vase komaj sto ljudi, je vsa v cvetju in zelenju. Ljubka kupola jo dviga v brezkončne sinjine. Ko da nima ne stropa ne sten, se čutiš v njej sprostrtega, vendar pa je v njej vse tako majceno in neznatno pred veličastjem božje previdnosti!

Nocoj pojo zvonovi s posebno milino. Vsa vas, veliko in malo, se bo zbralo v njej in zunaj nje ter častilo Marijo devico. Vrata vseh hiš se odpirajo, množice prihajajo.

Anka Šumčeva bo naprej molila rožni venec in litanije. Cerkev bo prepevala.

Učiteljica Majda sledi tem ljudem. Rada bi videla njihovo vero. Zunaj pod lipo obstane in strmi v zamazane kmete, ki so naravnost z njiv ali hlevov prihiteli, da bi počastili Marijo. Med njimi so fantje, ki imajo v sebi sveže sokove življenja in ki so morda ponosnejši od mestnih lahkoživcev; tu pa upogibajo hrbet, ker verujejo v posmrtno življenje. Ponoči bodo prepevali sredi vasi fantovske pesmi, eden ali drugi bo potrkal na okno in povedal svojemu dekletu, da ga ima rad, zdaj pa stoje pod cerkvenim obokom in prepevajo z dekleti Marijine pesmi.

Možje si morebiti zavidajo med seboj, bržkone je med njimi kdo, ki je sprt s sosedom, morda je kdo zaoral v tujo njivo ali kakorkoli, zdaj stoje drug ob drugem in se predajajo svetim mislim ter sklepajo dobre sklepe.

Tam v kotu kleči mlada Tečevka. Solze ji teko. Po desetih letih sta si z možem primolila dete, luč življenja. V njem sta zrla vse žulje in bolesi desetih let, pozabljeno je! Poslej bosta nosila vse za to ljubljeno bitje, ki je pognalo iz njune krvi. Dete je prineslo v samotni dom toliko sonca in ljubezni! Davica pa je pred desetimi tedni zadavila dete in srečo roditeljev . . . Ali je to božja volja? Zakaj ne umirajo otroci hudobnih ljudi? Mlada Tečevka ponižno moli kot prej.

»To so čudoviti ljudje,« misli Majda. »Sama bridkost jih zadeva, a niti za hip se ne omaja njihova vera. Veselje in žalost znajo nositi kot veliki ljudje. Mora biti torej nekaj, kar jih podpira v težkih dneh, sicer bi omagali. Saj imajo vendar srce kot jaz, ki sem vsa nesrečna, dasiravno še nisem nič velikega doživela. Nekaj mora biti, kar da človeku zmisel življenja, da ostane tudi v trpljenju silen. Posmrtna sreča? Kakšna je? Kje je? Kdo daje zagotovilo, da je po smrti kakšno življenje?«

Učiteljica Majda je zmerom bolj pronikala v dušo belokranjskih ljudi in se vezala nanje. Saj je bil njej, dasiravno je rasla na ljubljanskih ulicah, najbolj odgovarjajoč njihov značaj. Zatorej se je počutila med njimi kot v družini bratov in sestra. Velika moč, s katero so prenašali bridkosti, pa je vzbujala v Majdi občudovanje. Polagoma je čutila, da bi mogla tudi ona nekaj lepega doživeti med njimi in to izročati otrokom v šoli, katere je v Beli Krajini tako silno vzljubila . . .

(Dalje prih.)

V. D.:

MATI

Mati — pravi se trpeti . . .
Nehvaležnost žeti —
je največji delež materin.

Žejna je otrok ljubezni,
Le malo užije je.

Iztrga svet otroško dušo . . .

»Le sama glej, da se ljubezni
v Ljubezni večni naučiš!«

To pot je matere krščanske:
Kalvarijo prestati.

Ana Galetova:

MATERI

Tvoj peti otrok
sem bila,
a vendar, kot da
sem deseti,
na svetu sem
se izgubila.

iz jasne dežele duhov
in vidiš to moje
grenko razdejanje?
Daj, pridi,
in tiho
posveti mi

Vsa prazna
je moja
mladost.
O mati, pogledaš
kdaj k meni

enkrat vsaj v sanje
in z žuljavo roko
mi daj blagoslov!

Iz govora inž. J. Likarja:

MATI

En dan posveti Tebi — mati — kulturni svet v spomin.

V spomin neminljive ljubezni, ki Te veže od rojstva do groba na Tvoje otroke, v počaščenje žrtev, ki jih bogato doprinaša materinsko srce.

Velika in neodoljiva je sila materinske ljubezni, materinske prošnje!

Tvoja ljubezen — sv. Monika — je dala žarek iskrene vere sinu Avguštinu — ko je blodil v temi strasti; Tvoja ljubezen mu je odprla posluš za sveto besedo, oči za svetost krščanstva. Moč Tvoje molitve je premagala vse ovire; moč Tvoje vere je postala plamen, ki je svetil sv. Avguštinu v blodnjah poganstva.

Narava je dobila božje naročilo, da obdaruje mater z rožnim vencem. Rožni venec: cvet, duhteč in prekrasen, vmes pa trn, bodeč in ranjajoč: podoba ljubezni in trpljenja.

Mati, ki Ti je otrok, po Bogu izročeno darilo, da ga neguješ in varuješ, ne smeš in ne moreš urediti svojih namer po razumu. Tvoja ljubezen — mati — gleda tudi resnici v oči. Tvoj otrok ni dober ali zloben, ker je samo Tvoje dete. Tvoj otrok ni lep, ker ga vidi lepega Tvoje materinsko oko. Ne zasenci si oči pred napakami otroka; na plemenit način mu jih izboljšaj. V živi, pravi veri boš našla vse odgovore, ki jih stavi Tvoja skrbna duša, boš našla nasvete in navodila, ki jih je tako bogato sprejela sv. Monika. Vedi, o mati, da izpolnjuješ svoje sveto poslanstvo le tedaj, ako vse svoje misli, vse svoje želje osredotočiš na svoje otroke.

Dolžnosti, ki si jih prejela, so tako svete, da jih moreš le nositi, ako si se popolnoma vdala eni misli: sreči, časni in večni, svojega deteta.

Moč materinske ljubezni je neizmenljiva. V pravem svojem poslanstvu nas vede preko vseh življenjskih čeri v mirno zavetišče božjih skrivnosti. Zato je krščanski svet položil vse živo svoje upanje, svojo vero v večno lepo podobo — Mater božjo in Kraljico nebes. V Mariji zremo uresničene naše želje, zremo polnost materinske ljubezni. V Mariji slavi krščanski svet odrešenje, po Kristusu, našem Bogu. V mislih na našo nebeško Mater, se Ti danes klanjamo, o naša mati, ter Te častimo na dan Tvoje slave.

Bodi blagoslovljena, mila naša zlata in dobra mamica!

Ranfl Ivan:

MATI

Sladka je danes beseda mati, da tako sladka ni bila nikoli...

Grenko je danes njeno življenje, da tako grenko ni bilo nikoli...

Njeno srce pa je polno ljubezni, da tako polno ni bilo nikoli...

Naložili so temu srcu preveč. Sinovi jo zapuščajo in blodijo v temi, da se ne povrnejo nikoli.

Njeno srce, ki jih je rodilo v ljubezni, nosi vso njihovo bol. Materino srce ni bilo tako žalostno nikoli.

Sinovi so doma na cesti. Dajale so ljubezni preveč, zato trpijo v bedi, kakor niso trpele nikoli.

Domačija se maje, njim pa srce v bolesi umira, kakor ni umiralo še nikoli.

Prišel je dan, da preizkuša Bog v trpljenju srca materina, ki ne omagujejo nikoli.

Prišel je dan, da zagori njih ljubezen, kakor še ni zagorela nikoli.

Prišel je dan, ko je potreben svet ljubezni, kakor še ni bil nikoli.

Zato preizkuša Bog njih ljubezen, da bi pomagal vsem, zakaj ljubezen bo rešila svet, ker se brez nje ne reši nikoli.

Beloglavec - Krajnc Draga:

SNIDENJE

Iz bolnice se vrača: tiha, blede...

Doma jo čakajo trije otroci, trije
in skrb in glad in beda. [cvetovi

Se ziblje voz; kamenita je pot...

Šepečejo starih smrek vrhovi,
in cvetje in petje povsod, povsod.

A trudna žena ne vidi trat;
le drobnih glavic vidi troje
in v srcu njenem je sladka pomlad.

Ustavi se voz. Pred duri koč
zavriska troje otrok, zapoje
in jo objame vroče.

In srečna žena zapre oči:
prepolno, bogato je njeno srce,
zahvala vroča k nebu kipi,

da jo je ljubljenim njenim otelo,
da še živeti, trpeti sme...
V molitvi ji sije lice velo.

V grenko žalost zatopljena
je nje duša, prebodena
z mečem silnih bolečin.

O, kaj žalosti prestati
morala je sveta Mati,
ko njen Sin je rešil svet.

*(Iz pesmi med berili na god
Žalostne Matere božje.)*

Mara Stepanova:

NJENA NAJGRENKEJŠA URA

Pred hišo je rastla tepka. S svojimi golimi vejami je segala prav do oken in čez nizko streho se je nagibala k sosedovi jablani! Čudno mračno je bilo v sobi, kjer je sedela stara Oreharica. Gledala je v golo vejevje pod oknom in mislila trpko: »Mati biti je zelo čudno. Bolje je biti stara tepka. Sto in sto sadov rodi v enem samem letu, in vse tisoče, ki so ji usojeni, preživi. Nekega lepega dne se bo nenedoma iztekla njena ura. Prišel bo nekdo in pod njegovo roko bo omahnila brez bolečin. Jaz pa še v grobu ne bom imela miru radi svojih petero otrok. Menda se bom obračala v njem prav do sodnjega dne.«

Zgenila se je, prav, kakor bi to že bilo. Modra podpludba, ki se je temno odražala na njenem levem licu, jo je nenadoma zaskrbelo.

»Sinov udarec!« jo je preletelo. Z uvelo roko je segla proti licu in govorila sama s seboj vsa žalostna: »Tepka, ti ne veš, kaj so otroci. Rodila si mnogo več, a niti ne slutiš, kaj se pravi biti mati. Ti ne veš, da ne boli udarec radi udarca, ampak da boli tu vse nekaj drugega. In kako boli! Nihče razen matere, ne more niti slutiti, kako je vse to strašno bridko, kako silno samo materinsko!«

Stara Oreharica je tožila svojo bolečino tepki pod oknom in davno je že bilo, odkar ni mogla jokati več.

*

Oreharjev Marcec je imel čudno nežno dušo. Jokal je za vsakim zmrzlim ptičkom, ki so ga pozimi našli pred vrati. Včasih je bil ves žalosten, če je videl, kako je sosedov Tine navezoval mački star lonec na rep. Le kako morejo biti ljudje tako hudobni! Marko je bil otrok in še ni hodil v šolo. Ob mesečnih večerih nikakor ni hotel v posteljo. Če so bili večeri topli, je sedel na prag in strmел v polja pred seboj. Čuden otrok.

Takrat so imeli Oreharjevi lepega jagenjčka v hlevu. O, kako je bil srčkan! Marcec je menda to najbolje občutil. Potem pa se je nekoč zgodilo nekaj čudnega. Marko je sedel zunaj na pragu, v sobi pa sta sedela oče in sosedov stric.

»Jagenjčka bomo zaklali«, je dejal oče.

Marcec je prisluhnil ... Kako je dejal oče?

Zaklali ga bomo ... O ti sveti Bog! Njemu ni šlo v glavo kaj takega. Pa je stekel k mami in vprašal:

»Mama, zakaj bomo jagenjčka klali?«

Mama je pogledala otroka in se zasmejala:

»Da bomo meso jedli, ne!«

Marcec je bil žalosten:

»Da bomo meso jedli, pravi mama, in se še smeje zraven.«

V otrokovi duši je vstajalo čudno. Kakor nenadno odkritje nečesa nezaslišanega. Šel je v hlev in se vsedel poleg jagenjčka na slamo. Jokal je ... Le kako morejo biti ljudje tako hudobni in požrešni! On pa je mislil, da vsi ljubijo jagenjčka samo radi njegovih neskončno milih oči!

Marko je postal čudno tih in žalosten. Ni jedel, ni spal, še igrati se ni hotel več. Ko pa je po nekaj dneh prišel sosedov stric z nožem, se je otrok s čudnim gnusom obrnil od njega.

»Vi ste hudoben človek!« je dejal. »Vsi, vsi ste hudobni!«

Ko mu je mama prinesla na krožniku mesa, ga je odrinil od sebe:

»Ne maram! Nočem biti kakor vi vsi.«

Mama je bila začudena:

»Kaj ti je, Marcec?«

Ni dobila odgovora. Ko pa se je zvečer sklonila nad posteljo svojega ljubljence, se ji je ta ves v solzah izpovedal.

»Tako torej!« je vedela mlada Oreharjeva mama in vroče pritisnila otrokova ličeca k svojim.

Odslej ji je postal Marko čudno drag.

*

Na vojno!

Pri nas so v onih dneh zarje čudno krvavo zagorevale. Zvonovi so zvonili, pa ne tako kakor drugje. Pri nas je bila njihova pesem še vse bolj žalostna. Od Gornjancev pa do Kolpe je zvenela kakor jok sto in sto naših mater, ki so v onih najgorenjših urah postale kakor ubite. Takrat človek ni smel imeti duše. Kdor jo je imel, je moral zblazneti.

Oreharjeva sta odšla že dva. France in Tine. Poslednji je šel Marko. Ko je odhajal, so bila polja v prvem zelenju in brajde prepolne kipečega brstja. Kje je bil kdo, ki bi bil mogel utešiti silno žalost Oreharjeve strine?!

Marka so ji odpeljali. Tistega otroka, ki некоč radi uboge ovčke ni hotel biti tak, kakor drugi. Sedaj pa je moral v klavnico, kjer bo iz dneva v dan pomagal mesariti nedolžne žrtve. O Bog...!

Oreharica je z grozo domnevala, da mora dušo ubiti v sebi, če je hotela, da ji misli ostanejo zdrave. In ko je storila to s silno muko, kakor je isto moralo storiti na stotisoče mater, ki so некоč sinove rodile za življenje, a so v onih krvavih dneh nenadoma spoznale, kako silna, demonska in strašna je igra življenja. Spoznale so grozno resnico, da brat lastnemu bratu ne bo prizanesel in so prosile:

»Usmiljeni Bog! Odpusti! Da smo vedele to, bi nikdar ne bile rodile.«

Takrat so matere čakale. Pa to ni bilo čakanje. Drug izraz bi moral biti za to, a jaz ga ne najdem. Takrat so bile matere mučenice. Morda večje, kakor pa njihov sinovi na frontah, preko čijih glav je večno lebdela neizprosna smrt.

Takrat je čakala tudi Oreharica. Pa kako? O ti moj sveti Bog! Ko so v drugi jeseni začele zarje čudno krvavo ožarjati zapad, je z mrtvo grozo slutila:

»Zdaj, zdaj bom dobila črn list.« In preden se je mogla jasno zavesti svoje slutnje, je bilo že tu... Na doberdopski planoti je padel srednji, Tine. V onih dneh je imela solza, da bi bila lahko morje napolnila z njimi. In to je bilo dobro. Dušo je izjokala, saj drugače bi bila zblaznela.

France je po preteku poldruega leta nehal pisati. Sam Bog je vedel zakaj! Tudi takrat je slutila in vedela: »Nikdar več ga ne bo!« Ni jokala več tako silno. Zakaj bi! Morda na ljubo demonskim orgijam, ki so se odigravale tam nekje po svetu v naslado ne vem komu, in ki jih niso znali ali pa morda niso hoteli končati?

Oreharica pa je hotela kljubovati. Sama je vedela, da je smešno kaj takega, a ona je hotela.

Ko pa je po končanem prišel domov Marko, se je silno začudila:

»Mar je mogoče? O ti moj zlati otrok!«

Takrat šele se je zopet zavedla, da onih dveh ne bo nikdar več in njena žalost ni mogla prenehati.

Toda kaj je bilo z njenim Markom?

Oreharica je s trepetom spoznala, da je čudno drug. Slutila je: »Nekoč bo prišlo nenadno odkritje in me bo strlo.« Ko v dolgih nočeh ni mogla spati, je morala misliti vedno iznova:

»Kje je tisti otrok, ki je некоč jokal za zmrzlim ptičkom? Danes ga ni več. Danes bi ubil ovco, danes bi...«

Ni hotela misliti do konca. Samo slutila je z čudnim trepetom, ker je morala tako.

Toda moj Bog, mar bi bilo kaj čudnega? Tri leta je moral služiti v klavnici ...

Tisto jutro je bilo tretje odkar ga ni bilo domov. Kod je hodil? Stara Oreharica ni mogla vedeti. Gledala je skozi okno v meglenost zimskega predpoldneva in pričakovala ... Sama je bila, tako strašno sama! Tri sinove je imela nekoč, danes, ko bi jih najbolj potrebovala, ni imela nobenega več. Ljudje so mislili, da ima še enega, a ona je vedela, da to ni res. Ljudje so se motili. Le ona sama je vedela, da se tisti sin, katerega je poslala nazadnje na bojna polja, prav tako ni vrnil, kakor se nista vrnila ona dva. Toda kje je ostal? Tega tudi ona ni mogla vedeti. Vedela je samo to, da ji je bil ta, ki je bil doma, popolnoma tuj, nepoznan.

Iz meglenosti ceste se je počasi trgala senca. Je on? Čas bi bil; tretje jutro je že.

»Moj sin, moj ubogi sin!«

Oreharica je gledala v prihajajočo senco. Ko ga je spoznala, so ji postale misli še bolj bolne.

»Saj nisi ti kriv, da si postal tak. Ti si od svojih najmlajših dni mislil in hotel dobro, le drugi krvoločneži niso hoteli tako. Prokleti naj bodo za svoja demonska pohujšanja!«

Marko je vstopil. Oči je imel čudno izgubljene.

»Kje si bil tako dolgo?« Materina beseda je bila čudno mehka in opravičujoča. Kakor da je kriva ona.

»Jaz? Dolgčas mi je postalo po krvavih orgijah, pa sem šel, da malo pozabim. Ha, ha ...«

Oreharica je spoznala, da je pijan in je stopila k njemu:

»Ubožček!«

»Jaz ubožček? Na ...!«

Trda je bila roka, ki je udarila po materinem licu, še trši smeh pijanega sina ...

Mar sedaj razumeš demonsko in strašno igro življenja, ti uboga Oreharjeva mama?!

O Bog, zakaj si ji dal, da je rodila?!

»Da, zakaj si mi dal,« je s trpko bolečino mislila ponižana mati.

Tista ura je bila njena najgrenkejša. Kajti v tisti uri je z vso strašno in pekočo jasnostjo spoznala, da je izgubila tudi svojega najmlajšega, in da ga ni bilo človeka, ki bi ji ga mogel vrniti.

Beloglavec - Krajnc Draga:

OB ZIBELKI

Beli nagelji mojih dekliških sanj
so v sladko popje vzcveteli —
spevi mojih nekdanih dni
so v beli dan privreli.

Beli nagelji, dete, naj
ti prve vence pleto!
Pesmi mojih mladih dni
naj večno ti v duši pojo,

da, ko bo vihar življenja
se kruto s tabo igral,
z roko boš pogumno
skozi valove veslal,

ker v duši skrbno bdel
bo mladih dni odmev
in čuval vero, nado, ljubezen,
bo mamičin tihi spev.

PREPOZNO, PREPOZNO ...

Mnogo grehov smo že napravili in odpustil nam jih je Bog in odpustili smo si jih sami. Storjeni so bili iz lahke misli in niso se nikomur zadrli v srce. Marsikdo pa je storil greh, ki si ga ne more nikoli več odpustiti. Bog je že zdavnaj napravil križ čezenj, tebe pa še grize, ko da si včeraj grešil.

Enajsto leto teče, kar sem strašno grešil nad materinim srcem, pa še danes me nekaj zbada, ko da mi gre nekdo s šivanko skozi srce. V šesti šoli sem bil. Knjige so mi vznemirile do tedaj tiho življenje, nekaj se je v meni rušilo: domače ognjišče z materino molitvijo se je izgubljalo kot daljni sen. Tujec sem postajal sebi in domu. Begal sem po mestu kot izgubljeni sin. Od nikoder ni sinil žarek, ki bi mi vsaj za trenutek posvetil na pot. Z nikomer se nisem družil, zakaj misli so mi vonomer begale za nečim, kjer bi se odpočile. Pa tega ni bilo. Noči so mi bile pošasten okvir, ki mi je brez spanja legal na prsi. Misli so se mi motale kot v zmedenem povescu: vse, kar so me učili, je neumnost, je laž. In dvanajst let sem veroval ...

Februarska noč je tedaj brila; vetri, ki so se poganjali z Gorjancev, so hropili skozi golo drevje in se divje zaganjali v mojo hišo. Ležal sem na postelji in strmel v črn strop.

Nekaj je plaho zdrsnilo po steklu. Nisem se ozrl. Kdo bi bil pod oknom v takem metežu! Zdaj je okno zazvenelo.

»Kdo je?« sem zakričal.

»Mama«, je zunaj zaječalo.

Pa nisem oveseljen zdrvel po veži k materi kot prejšnji čas, da bi videl njene velike ljubeče oči, da bi ulovil njeno uvelo roko in toplo besedo. Prek Gorjancev je šla v oni razbesneli noči; le srce ji je bilo še živo, ko je pridrsela do moje bajte. Nisem ji povedal, kako je z menoj in vendar je vedela, zato je šla na dolgo pot. Njeno in moje srce sta namreč bila v enem, zato je njeno zbolelo od mojega. V meni pa se ni nič zgenilo. Brez misli sem vstal in šel odpahovat večna vrata.

»Po kaj ste prišli, mati?«

Mrzlo je bilo vprašanje kot led.

»Prinesla sem ti ...«

»Ne maram ničesar ...«

Tema se je prelivala iz kotov po veži in izbi. A videl sem dvoje prečudno zastrmelih oči. Ugasnila je sleherna radost, omahnile so ji roke, noge so ji zaklecnile kot podžagane. Ubil sem tisto noč mater in njen poslednji sen.

Še danes dobro vem za vso dolgo pot, ki jo je mati napravila iz domače vasi prek Gorjancev:

»Sedem jih imam, Jezus; a glej za slehernega bi umrla: za Janeza, za Tineta, za Toneta, za Micko, za Anko, za Tinko ... Zanj, ki ima bukve in bo gospod, pa bi dvakrat umrla. Ali imam greh, če bi zanj po dvakrat vsako kapljo krvi iztočila?«

Postala je, da natančno razmisli:

»Vse te razpoke v rokah, kaj so? Nič! Da mu le morem danes kaj nesti. Saj je rekel oni dan: Od vas, mama, je sladko, pa če je le skorjica črnega kruha ...

Ej, danes pa mu nesem šarkelj in denarja. Saj ne bo vedel, kaj bi od sreče.«

Tako je moja mati prek Gorjancev šla.

Jaz pa sem bil tistikrat kamen. Knjige so izsrkale iz mene poslednjo kapljico ljubezni in življenja. In sem udaril:

»Ne maram ničesar; dajte mi mir!«

V izbi nisem užgal luči. Dotipal sem postelj in vnovič legel nanjo. Ni bilo besede, ki bi jo moja mati našla. Kot Jezus pod težkim križem se je zrušila na klop.

»Glejte, mati, tako je, odkar vas ni bilo k meni. Ta soba je rakev kakor moje srce. Kar ste me učili, je laž. Knjige drugače povedo. Nič ne veš, zakaj živiš. Tolčeš se skozi življenje. In ko je ran dovolj, se zgrudiš in pogineš. In s tem je konec vseh borb, vseh laži, vsega trpljenja. Berem knjige in ljudi. Pridig ne poslušam več, ker so narejene, življenje pa teče resnično. Ali vi še zmerom verjamete v ono, kar ste me učili? Še zmerom molite? Še zmerom k maši hodite? Seveda, kaj drugega hočete. Vi ste pač otrok ...«

»Dete«, je planilo iz matere, »dete, kam si zašlo?«

»K resnici hočem. Če jo bom našel neomadeževano, se bom vrnil k vam. Če je sploh kje resnica. Če je ni, potem je vaš sin mrtev. Zakaj ste me poslali med volkove, ko ne znam tuliti ...«

»Iz srca sem učila, ne iz knjige.«

»Iz srca, ki ne pozna življenja. Pa pustimo to! Mati, vrnite se, hočem miru.«

Obrnil sem se k steni in nisem več odprl ust. Mati pa je klečala ob moji postelji in zajokala kot prezapuščeno dete.

To sem storil materi, ko sem bil še študent v mestu; v šesti šoli. Februarske noči ni bilo več. A nikdar se ne bom umil, pa naj živim tisoč let. Nikdar povlačil brazd, ki jih je ona noč zaorala v obličje moje matere. Stokrat sem poskušal kesneje, ko se mi je srce umirilo, poklekniti pred mater in jo prositi odpuščanja. Nisem tega storil. Pride prilika ...

Lani pa mi je v marcu nenadoma ugasnila. Kot plaha svečka. In odnesla je v grob svojo februarско bolečino. Že celo leto mi stiska srce neizrečeno hrepenenje: Ko bi živela, po kolenih bi pridrsal do nje in se razjokal v njenih rokah: Odpustite, mati!

Pa venomer slišim zlohoten odmev:

Prepozno, prepozno ...

Dejansko katoliška žena ne bo mogla biti dobra hči, dobra žena, dobra mati, ne bo mogla dosegati sadov v še tako svetem apostolatu, če ne bo prej primerno pripravljena za to nalogo.

Papež Pij XI.

HIŠA V GRAPI.

Povest.

(Nadaljevanje.)

Tonče pelje krclje na Poljano, Marjetka gre z njim. Puštalarjevi so dali sivca, Petronovi enega. Z muko sta se privadila drug na drugega, skoraj tako kot Graparji na drug svet. Marjetka gre za vozom in se ne briga za Tončeta.

»Hi, sivca!«

Tonče je zadovoljen. Par volov pa nekaj večji grunt in bi šlo življenje kot je treba. Toda ne v Grapi, tam je prepusto, zemlja ne rodi kakor je treba, še sonce ne sije kakor drugod.

Marjetki pa ni ne do sivcev, ne do krceljev. Trije dnevi so minuli, Matevž se ni oglasil in prav nič si ne zna razložiti vsega hudega, kar se je zgodilo tisto noč.

Pod cesto orjejo Gornikovi. Andrej vodi konje.

»Lepi konji,« premišljuje Tonče.

Marjetka se obrne na drugo stran. Bog ve, kje je Matevž . . .

Andrej se pa smeje in žvižga. Ho, Matevž teše trame v laz, blizu doma je, a domov noče. Prav je tako.

»Hi, sivca!« poganja Tonče ter ogleduje polje.

»Seveda,« premišljuje, »če bi bili tukaj doma, bi bilo vse drugače. Lahko bi orali s konji, kot orjejo Gorniki. No, bo že kdaj tudi nam dobro. Zdajle bova prodala krclje, potem bo še Matevž pomagal in se premeknemo kam bliže Poljani.«

Sam zase brundajoč stopa ob vozu, tik za njim sestra. Dolgo molčita, naposled se Marjetka glasi:

»Vsega nam manjka, vsega. Poglej, koliko je tod sveta!«

»Viš«, oživi fant, »zmeraj sem vama pravil tako, a me ne poslušata. Zdaj vidiš sama, da je sveta zadosti, le do njega je težko priti!«

»Težko, težko,« je sklonila glavo Marjetka.

Mislila je pa na nekaj drugega.

Zvečer je nenadoma prišel v Grapo Matevž. Ustavil se je za hip doma, nato je stopil k Petronu in pozdravil vse kot bi se nič ne zgodilo.

»Odkod pa ti?« se je zbudil iz misli Petron.

»V lazu tešemo. Štirje smo, mrzlo je, a se mudi. Nocoj bo pa lepa noč in nisem mogel strpeti.«

»Tako, tako,« je kimal starec.

Marjetka je pospravljala v kuhinji. Matevž ji je samo mimo-grede pokimal, drugače se ni brigal zanjo, poslušal je Petrona in Tončeta.

»Za davke je prišlo,« je tožil starec, »danes sem pa pripravil za Janeza. Ne vem, kaj se bolj mudi.«

»Janez ne bo rubil,« je preudarjal Matevž, »eksekutor je pa trd.«

Iz zadnjih besed so vsi trije rasli v težave in bridkosti, ki so jim po krivici dodeljene in sodili, kako bi moral biti svet ustvarjen, da bi bilo dobro. Vse se je izpremenilo, še postave niso več take, da bi jim lahko zaupali.

»Zemlje nam manjka,« je dejal Matevž.

»Zemlje, zemlje!« je živo pritrdil Tonče.

»Bog z vama, kaj bosta z njo?«

Za hip sta obstala, nato pa trdovratno ponovila:

»Zemlje nam manjka!«

»Moj Bog,« se je jezil starec, »saj je res, vse je res, a se ne sme povedati. Kaj nas ne učijo vsi, da je prav, kakor je? Vse se je izpremenilo, le mi se nismo nič.«

Fanta sta molčala.

Matevž je mislil, kako se bo ženil brez vsega. Gornikov ga je zasmehljivo vprašal, kaj bo z Marjetko. Takrat mu je samo vzkipela kri, zdaj razume. Vsega manjka, ne samo zemlje.

Toda zemlje najbolj.

»Poskusita, če bo šlo,« pravi Petron. »Lepo ne bo ta-

Mara Stepanova:

ZAKAJ?

Pod oknom se njenim nocoj
je tiho razgibalo cvetje ...

Nekod iz daljin

se v sanje večernih tišin

preliva skrivnostno dojetje ...

Zakaj vse te dni

zarja prelestna rdi?

Zakaj vse noči

zvezd milijone žari?

In gaji prepolni so pesmi,

čeprav je jesen ...

Zakaj so vrtovi s cvetjem odeti,

zasanjani gozdi, od sonca razgreti,

prežeti s skrivnostjo do temnih globin?

Zakaj?

Ena sama misel jo opaja vse te dni,

ena sama sanja osrečuje vse noči:

»Otrok se pod mojim srcem rodi.«

ko življenje, a zdaj itak ni nič več lepega na svetu. Malo boš tesal, malo delal doma, bosta že kako prebila, dokler ne pridejo drugačni časi.«

Matevž ni ničesar odgovoril. Taka negotovost se mu je zdela nesprejemljiva.

»Zemlje nam manjka, vsega nam manjka.«

Bridka resnica je stisnila vse tri v molk.

Tudi Marjetki v kuhinji ni dalo miru. Vsako besedo je razumela in iskala, kako bi jo rešila. Oče ji ne bo dal zemlje, še za Tončeta je ne bo zadosti. Če bi jo vzela v najem? Pomislila je in že sklenila, da se mora zgoditi tako. Leto, dve leti, potem bi kar kupila. Matevž je priden in zna delati. Neka toplota je rasla v njej, končno se bo vendarle obrnilo v dobro. Tisto, kar se je zgodilo z Andrejem, je ni motilo. Matevž ničesar ne omeni, gotovo se mu ne zdi vredno. Ko je pospravila v kuhinji, je stopila v hišo in sedla k Matevžu. Fant se ni premaknil. Tiho so ždeli vsak zase in strmeli v rastočo noč.

»Nekateri je imajo preveč, nam je manjka,« je čez dolgo povedal Tonče.

»Saj to je,« je zamolklo dopolnil Matevž. »Še obdelati je ne morejo.«

»Bo že boljše, bo že boljše,« je vzdihnil Petron.

»Ko bomo poginili!« je rezko siknil Tonče.

»Kaj ti je hudega?« se je razkačil starec.

»Nič ni, kaj pa mi hoče biti? Pa kaj sami ne čutite? Davkov ne morete plačati, strica Janeza se ne morete rešiti. Streha na hlevu je segnila, otava bo šla. In Marjetko mislite kar tako brez nič odpraviti. Če jutri pritisne zima, niti v cerkev ne morete. Nič nam ni, vse je lepo, a še krompirja za zimo nimamo.«

Petronu je nehote ušel pogled na obleko in na čevlje. Seveda, za suho vreme so še bili. Če bo pa zima, Bog pomagaj, saj taki grehi so odpustljivi, za pečjo bo molil rožni venec. Ko pa je videl skrb v očeh vseh treh, se je vzdramil in rekel važno:

»Nekaj bo treba napraviti.«

»Kaj pa?« mu je oponesel Tonče.

»Nič ne bomo napravili,« je mirno rekel Matevž. »Premalo nas je, a tudi drugače bi bile same besede. Sto beračev ne zaleže toliko kot en sam gruntar.«

»Pred Bogom smo vsi enaki,« je počasi povedal starec.

Za hip sta umolknila, nato je Matevž zasmehljivo odgovoril:

»Brigajo se ljudje za Boga! Poglejte Gornika, smeje se, odira, slepari in dobro se mu godi.«

»Nekoč bo že poravnano, nobenih dolžnikov ne bo,« je trdil svoje Petron.

Marjetka se je pehala za vsako besedo, vse se ji je zdelo neskončno brezupno. Kaj se prepirajo, ko ne morejo ničesar izpremeniti! Doslej se je vsak njen dvom sprostil v toplo vdanost: Bo že Matevž napravil! Zdaj je pa spoznala, da je tudi Matevž šibek in da ne zmore vsega. Zato je prišel v Grapo tako mrk in star, niti besede ji ne reče, kakor bi je ne bila vredna.

Matevž se je dvignil.

»Zdaj pa grem!«

»Debele pol ure in si v lazu. Pot poznaš, ne moreš zgrešiti. Pozdravljen!«

Petron ga je kratko pozdravil ter zlezel na peč.

Marjetka je pa stopila za Matevžem.

»Tako čuden si danes!«

»Čuden?« jo je prijel za roke. »Misliš, da se ti bom zmeraj sladkal in smejal? Joj, ko bi le do tega ne prišlo, da bi kdaj jokala! Saj si slišala, kako sva brez vsega.«

»Pa zato še ni vse končano,« je rekla s tresočim se glasom.

»Bog ne daj!« se je zasmel, ji stresel roke in izginil v mraku.

Vso noč so jo motile težke besede o zemlji, ki je manjka. Saj je že večkrat pomislila na to. Jeseni so svoje delo končali v dobrem tednu, potem je šla lahko na dnino. Mesec dni se je pehala po njivah, zaslužila je komaj za raztrgano obleko in obutev.

»Saj imaš čas,« so ji rekli ljudje, »čemu bi postopala? Nekaj dobrega vendar lahko napraviš.«

Molčala je, okolo Vseh svetih pa računala zaslužek.

»Boljše bi bilo, če bi doma tolkla kamenje,« je godrnjal Petron.

»Zemlje nam manjka, zemlje,« je ječala z vsemi drugimi . . .

(Dalje prihodnišč.)

DEKLICA

SILE ŽIVLJENJA

(Nadaljevanje.)

V meni je sila novega življenja. Ne enkrat, petkrat, desetkrat bi hotelo bruh-
niti iz mene novo življenje...

Hočem dete, ki bo moje...

Hočem dete, ki bo brez moči in volje, ki bo živelo v meni, iz mene in ob
meni...

Hočem dete, ki bo v mojem naročju zaspalo...

Hočem dete, ki bo lačno zajokalo in se utešilo ob meni...

Hočem dete, ki me bo zagledalo...

Hočem dete, ki me bo pričakovalo...

Dete, ki bo vame verovalo...

Dete, ki bo pritisnilo svoja usteca k meni...

Dete, ki bo pribežalo k meni...

Dete, ki se bo stisnilo k meni v tesnem objemu...

Dete, ki me bo poslušalo...

Dete, ki bo molilo z menoj...

Dete, ki bo vse božje...

Dete, ki mi bo dalo srček in dušico, da ju dvignem k Bogu...

Hočem dete, ki bo uresničenje vseh mojih stremljenj.

Hočem dete, da ga popeljem k sreči, časni in večni.

Hočem dete, da dam svetu vrednega človeka.

Hočem dete, ki bo moje ideje uresničilo.

Hočem dete, ki me bo k Bogu peljalo.

Hočem..... ah!

Naj bi bilo dete s čutečim srcem...

Naj bi bilo dete, ki bi mu dala ljubezni...

Naj bi bilo dete, ki bi mi dalo trpljenja...

Naj bi bilo dete, ki bi bilo njemu v ponos in srečo...

Naj bi bilo dete, ki bi bilo veliko...

Naj bi bilo dete, ki bi bilo dobro...

Naj bi bilo...

— — — — —

Ali ni staršem mnogo dano? Glejte, dobijo dete v dar! Pravico imajo, vzgojiti
ga po svojih idejah.

(Dalje prih.)

R. Smersu:

ŽENA IN STROKOVNA ORGANIZACIJA

Ali ima strokovna organizacija za ženo — ročno in duševno delavko ter nameščenko — kak pomen?

Kdor pozna življenje našega zaposlenega ženstva in kdor ve, kaj je mogoče doseči z dobro strokovno organizacijo, bo moral reči, da je strokovna organizacija tudi za naše ženstvo velikega, naravnost življenjskega pomena.

Oglejmo si ubogo služkinjo in njeno trpljenje! Njen protest radi silnega izrabljanja njenih delovnih sil ne prodre v svet, za njene solze se ne zmeni nihče. Čisto drugačen odmev in vpliv v javnosti pa ima mogočna organizacija služkinj, ki šteje tisoče in tisoče članic in ki je v zvezi z drugimi strokovnimi organizacijami. Glas take organizacije pa ni več slaboten klic, ampak je mogočen krik, ki ga ne moreta preslišati ne javnost, ne zakonodajalec.

Oglejmo si še življenje tovarniške delavke, ki mora za beraško plačilo prodajati svojo telesno in duševno zdravje. Kdo ji more pomagati; kdo more prisiliti nečloveškega in nekrščanskega podjetnika, da ustvari znosne in primerne delovne pogoje? Zakonodajalec? Da, zakonodajalec, toda ta posluša močnejšega. Močnejša od podjetnika pa je edinole solidarnost, ki se zrcali v delavski ali nameščenski strokovni organizaciji.

Če si je delavec v Angliji, v Nemčiji i. t. d. priboril stališče in delovne pogoje, kot jih moremo najti le malokje, potem je to dosegel edinole s pomočjo organizacije in organizacijske zavesti.

Delovni pogoji so danes za zaposleno ženo še vedno slabši, kot za moža. Saj je splošno znano, da znaša plača zaposlene žene včasih komaj polovico plače, ki jo prejema mož. — Z eno besedo: nujno je potrebno, da se naše zaposleno ženstvo, pa naj bo zaposleno pri ročnem ali duševnem delu, zave, kolikega pomena je strokovna organizacija.

Seveda pa moramo od strokovne organizacije zahtevati, da vlada v njej načelna jasnost, borbenost, neustrašenost in odločnost. Strokovna organizacija, ki temelji na protikatoliškem svetovnem prepričanju, ki smeši socialne nauke katoliške Cerkve in njenih poglavarjev, ni za naše ženstvo. Kajti naše ženstvo pozna samo eno pot do socialne enakopravnosti — in do novega družabnega reda samo eno rešitev iz težav današnjih dni — v imenu Kristusovem. V kulturi, politiki, gospodarstvu in pa tudi v strokovni organizaciji naj vlada Kristus, potem bomo gotovo našli pravo rešitev vseh sodobnih važnih vprašanj.

NEDELJSKI POČITEK

Danes se delavno ljudstvo vsega sveta bori za skrajšanje delovnega časa. Delavske organizacije, gospodarski strokovnjaki, državne vlade in celo Zveza narodov se resno trudijo, da bi se skrajšal delovni čas. Pa kljub temu moremo dan za dnem opazovati, da kapitalistično usmerjene delodajalce to vprašanje prav nič ne skrbi in ne briga. Za omiljenje gospodarske stiske in brezposelnosti nočejo žrtvovati prav ničesar. Še celo ob nedeljah in praznikih morajo delati njihovi delavci, če imajo le še dovolj naročil za svoje izdelke. Tako opazujemo — posebno v mestih —, da se celo ob največjih cerkvenih praznikih n. pr. ob sv. Rešnjem Telesu, Vnebohodu in raznih Marijinih praznikih tlakujejo ceste, odvažajo smeti in zidajo stavbe.

Trdimo, da je delo *ob nedeljah in praznikih verski in socialni zločin*. Leon XIII. pravi v svoji okrožnici, da je ob prazničnih dnevih potreben počitek od dela, ki je posvečeno po veri. Počitek, zvezan z vero, obrne človeka proč od del in opravi vsakdanjega življenja in ga privede k premišljevanju nebeških dobrin. Kot katoličani

moramo torej zahtevati vedno in povsod, da se nudi delovnemu ljudstvu počitek v nedeljo in na praznik.

Delo ob nedeljah in praznikih pa je tudi socialni zločin. Ni prav nobenega opravičila za to, da se ob nedeljah zida, prepeljavajo tovari, dela v tovarnah in pisarnah, ko vendar vidimo, da je izdelkov in pridelkov itak preveč na svetu in ko vidimo ogromne množice brezposelnega delavstva. Priznamo, da se morajo nekatera dela vršiti tudi ob nedeljah n. pr. pri železnici, pri plavžih, nujno delo v gospodinjstvu i. t. d. Toda ogromna večina opravil nima tega nujnega značaja in če se izvršujejo ob nedeljah in praznikih, se izvršujejo samo zaradi nenasitne dobičkaželjnosti podjetnika, ki ne spoštuje ne božjih ne človeških zakonov.

Pri nas imamo nedeljski počitek zakonito urejen v zakonu o zaščiti delavcev. Ta pravi, da je *ob nedeljah prepovedano vsako delo pomožnemu osebju v podjetjih*, ki spadajo pod zakon o zaščiti delavcev. Pod omenjeni zakon pa spadajo vsa obrtna, industrijska, trgovska, prometna, rudarska in njim podobna podjetja, v katerih je zaposleno pomožno osebje. Za pomožno osebje pa se smatrajo vse one osebe brez razlike spola, ki delajo stalno ali začasno v navedenih podjetjih in sicer ali zaradi izvrševanja kakršnekoli vrste dela ali pa za nagrado.

Glede nedeljskega počitka je pomniti še to: Od sobote do ponedeljka mora trajati odmor najmanj 36 ur, če pa sta dva praznika drug za drugim, tedaj 60 ur. *Mladostni delavci in delavke pod 18 leti morajo imeti brezpogojno ob nedeljah popolen počitek.* —

Sedaj pa si prav nakratko oglejmo življenje našega ženstva! Vemo, da jih je mnogo, ki prežive nedeljo in praznik tako, kakor je prav. Vemo pa tudi to, da je mnogo žena in deklet, ki se jim krati nedeljski počitek.

V tem pogledu tvori žalostno poglavje življenje naših vajenk. V sezonskih mesecih morajo delati skoraj vsako nedeljo dopoldne. O 36 urnem neprekinjenem odmoru ni govora, izpolnjevanje verskih dolžnosti jim je skoraj onemogočeno. In to se dogaja prav posebno v »boljših modnih salonih«. Kakšne so zdravstvene in moralne posledice takega dela, to si lahko mislimo. Še slabše je v nekaterih novih tekstilnih tovarnah. Neka predilnica je n. pr. ustavila svoj obrat radi pomanjkanja naročil. Ko se je nabralo dovolj naročil, so nekaj delavk sprejeli zopet nazaj, a te so morale delati noč in dan ter tudi ob nedeljah, da so se naročila čimprej izvršila. Potem so tovarno zopet zaprli. Tako so morale delavke kršiti Gospodov dan, da je mogel podjetnik pri najmanjših stroških doseči kar največji dobiček.

V tem pogledu ima naše ženstvo še težko nalogo. Toda z združenimi močmi in z vztrajnim bojem bo doseglo, da bo pričel svet zopet spoštovati nedeljo in praznik.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Prispevki za Okrožni urad. A. K. v Lj. vprašuje: Kaj pomeni na plačilnem nalogu dolga vrsta prispevkov (za bolezen, za nezgodo, za Delavsko zbornico, za Borzo dela). Saj služkinje nimajo z Delavsko zbornico in Borzo dela nič opravka.

Odgovor: V naši državi je v veljavi dvoja vrst zavarovanj in sicer zavarovanje za bolezen in za nezgodo. To zavarovanje izvaja Okrožni urad, ki predpisuje prispevke vsem delodajalcem in zavarovancem na plačilnih nalogih. Poleg teh prispevkov pa pobira Okrožni urad še prispevek za Delavsko zbornico in Borzo dela. Iz pr-

vega prispevka se vzdržuje Delavska zbornica, ki je zakonita zastopnica vsega delavstva in nameščenstva, iz drugega pa se nabirajo sredstva, ki jih deli Borza dela brezposelnim delavcem v obliki brezposelnih podpor.

Tudi služkinje so članice Delavske zbornice in imajo pravico, da zahtevajo zaščito po tej instituciji, kadarkoli se jim kratijo njihove pravice. Žal, da se naše služkinje vse premalo zavedajo tega članstva. Enako imajo služkinje tudi pravico do podpor pri Borzi dela.

Kdo plačuje prispevke za Okrožni urad? Vprašuje ista.

Odgovor: Po predpisih zakona o zava-

rovanju delavcev mora plačati prispevek v celoti delodajalec. Ta pa je upravičen, da delavcu po zakonu predpisani del prispevka v zakonitem roku odtegne ob prvem izplačilu zaslužka. Na delavca odpadajoči del prispevka znaša polovico celotnega bolniško-zavarovalnega prispevka. Nezgodno zavarovalni prispevek mora v celoti plačati podjetnik in ne sme delavcu iz tega naslova ničesar odtegniti. — Prispevki se predpisujejo za vsak pričetni dan zaposlenja izvzemši nedelje. Predpisujejo se pa tudi za praznike, ne glede na to, ali se je delalo ali ne. Za čas, ko je delavec bolan, se prispevki ne predpisujejo

Prispevek za Delavsko zbornico plača delavec sam in mu ga sme delodajalec v celoti odtegniti, dočim plačata prispevek za Borzo dela vsak polovico.

Pokojninski urad in Okrožni urad. M. R. K. vprašuje: Ali sta Pokojninski zavod in Okrožni urad v kaki zvezi?

Odgovor: Nista v nobeni zvezi. Pokojninski zavod izvaja pokojninsko zavarovanje nameščenecv, Okrožni urad pa bolezensko in nezgodno zavarovanje nameščenecv in delavcev. Vsak zavod ima svojo upravo.

Načelo vzajemnosti. L. Ž. vprašuje: Ali ima zavarovanec, ki je dalje časa zavarovan, kake prednosti? Kaj tedaj, če nikoli ne zboli? Kdo porabi njegove prispevke?

Odgovor: Naše bolniško in nezgodno zavarovanje je zgrajeno na načelu vzajemnosti: vsi za enega, eden za vse. So zavarovanci, ki so delali samo nekaj dni ali celo samo nekaj ur, pa prejemale vse svoje življenje nezgodno rento, ker so se pri tem delu ponesrečili, so pa zopet drugi, ki nikdar ne zbole in se nikdar ne ponesrečijo —

za kar naj se zahvalijo Bogu — ter zato ne potrebujejo nobenih podpor s strani Okrožnega urada. Zato ne uživajo seveda nobenih prednosti. Njihove prispevke pa porabi tisti, ki jih je potreben in ki ima pravico do njih.

Odpravnina. S. L. v M. vprašuje: Ali imajo nameščenke, ki jim je bila odpovedana služba pravico do odpravnine?

Odgovor: Odpravnina gre po obrtnem zakonu osebam, ki jim je poverjeno opravljanje višjih trgovskih ali višjih tehničnih opravil. Takim nameščencem in seveda tudi nameščenkam gre odpravnina po nepretrganem desetletnem trajanju službenega razmerja. Pred potekom te dobe nima nameščenec nobenih pravic do odpravnine. Višina odpravnine znaša po desetih letih najmanj štirikratno, po petnajstih letih šestkratno, po dvajsetih letih devetkratno in po petindvajsetih letih dvanajstkratno zadnjo mesečno plačo. V dvojnem znesku pritiče odpravnina prokuristom in pooblaščenecem. Ako je službeno razmerje prenehalo zaradi smrti nameščenca, se zniža odpravnina za polovico omenjene vsote in jo dobe samo njegovi zakonski nasledniki, ki jih je vzdrževal. V primeru likvidacije podjetja prestane dolžnost izplačevanja odpravnine ali povsem ali pa le deloma, kakršen je pač položaj podjetja. Zneski odpravnine se zmanjšajo za polovico tudi, če je podjetje radi gospodarske krize zmanjšalo gospodarsko delavnost in izvršilo redukcijo svojega osebja. Ne gre pa nameščencem in nameščenkam odpravnina, če imajo pravico na pokojnino po zakonu o pokojninskem zavarovanju za nameščence, če so službo sami odpovedali ali jo zapustili brez razloga ali bili odpuščeni iz važnega razloga.

Peleasa:

IZ PRVIH DNI

Kaj neki ti dve ženi tam na brvici? Zdi se, da sta jokali? Prva, komaj dorastla deklica, druga žena, kateri je trpljenje že začrtalo svoje sledi v obraz. Bel listič drži v trepetajoči roki in pravkar ponavlja: »Jutri grem k poroki z Nanny in potem bom jokal celo življenje ...«

Da, jokal si človek, in vprav tam ob tisti leseni brvici, katero je čas porušil pred teboj. Tvoje solze so orošale zemljo, po kateri si hodil tja do brvice, koder si stopal, kadar tvoja duša ni našla miru. In tik ob brvici, kjer je takrat slonela mati tvoja in sestra, si zgradil lep in prijeten dom, toplo gnezdece družini svoji številni. Tam so se ti rodili otroci, in ti si jih štel. Leto za letom je rastlo njih število, leto za letom tvoje skrbi. Pol ure hoda ti je bilo do mesta. Meril si to pot dolgih dvajset pet let. Nato si se ustavil ...

Nanny tvoja pa je kraljevala v hramu, posvečenem s solzami. Hranila in negovala je deco obilno. Ko pa je prišla bolezen, da je bilo bolnikov po štirje na enkrat, tedaj se je sklanjala čez ležišča in zibelke in dajala vsakemu del svoje ljubezni. Najmlajšega je jemala potem še v naročje, misleč mu nuditi tam, na svojem srcu, bolj varno zavetje. Kdo je štel tvoja pota, kdo meril globino tvoje bolečine, kdo videl solzo v tvojih očeh?

Vsi so zopet okrevali. Dva je prvič obiskal na posteljci Jezušček iz nebes in enemu so bili tam odpuščeni prvič njegovi grehi. In tega, o mati, si nosila še dolga leta v naročju, ga učila pisanja in čitanja in računanja in še imena Jezusa in Marije. In ko je prihajala zima in božič, in ko se je tvoj prvi sin vračal iz šol, si mu pravila, da bo J. umrla. Ta pa se je, zaslišavši to govorico, z vso gorečo vero otroka, obrnil proti tisti ljubi Gospej, katere slika je visela tam ob postelji: »Visoka Gospa, ne pusti, da bi umrla!«

Po treh letih je šel otrok zopet v šolo, s tisto grdo rano pod desnim sencem, katere sledi nosi še danes. Nihče več ne ve, da je to bitje nekoč ječalo v bolečinah, medtem ko so drugi veselo rajali po pomladi cvetočih livadah. Ostalo mu je pa eno kraljestvo — materino naročje, četudi mu je Gospod odvzel vid za dolgih deset dni ...

Kaj se je takrat dogajalo v notranjosti tega otroka? Daljni spomini nam šepečejo, da je njegova duša doživljala velike stvari.

Kmalu vidimo, kako hodi otrok po samotni poti, kako ponavljajo drobne ustne njegove: »Nikar, o predobri Gospod, ne dopusti, da bi se kdaj poročila!« ...

Morda je pa ta otrok štel pota svoje matere, razumel solzo v njenih očeh, čutil njenega srca bolečino?

O mati, dvakrat posvečena, s številnim materinstvom in še s trpljenjem! Tvoje bolečine otrok ne čuti, tvojih poti otrok ne šteje, solza tvojih oči otrok ne razume!

In vendar je ta otrok trpel po tvoje, o mati!

— — — — — Legali so v grob: stara mati in hčerka in sin — oče otrok, s katerimi je Nanny ostala sama. Tedaj se je naenkrat zazdelo, da je bila uslišana prošnja daljnih dni: »Nikar, o predobri Gospod, ne dopusti, da bi se kdaj poročila!« — — — Naenkrat je bila mati — mati bratca nepreskrbljenega. Odslej je čutila veselje in bol matere, grenkost in sladkost materinstva, in ko bratca ni bilo več, so položili v grob njeno življenje ..

RAZGOVOR

»Kako je pri vas, uboga izmučena mati?«

»»Pri nas je lepo.

Valovito je polje;

kot morsko valovje

se vzpenja in pada čez svet.

Gozdovi so temni.

Njih krone neuklonljivo v vihre strmijo

in brajde nam leto za letom rodijo.

Kaj mi bi brez teh?!

Vso žalost iz src nam podijo

in v dušah tegobnih le smeh

nam pustijo.

Bog že ve zakaj

nam blagoslovljene solze vrača nazaj.««

»Kam hodiš, uboga, osamljena mati?«

»»Sleherno noč hodim svoje otroke po svetu iskat.

Za prvim in tretjim se misel čez morje podi.

Nemirna se vrne od tam

in za Markom v frankovsko zemljo vzdrhti.

Moj zlati otrok, tako strašno je sam!

Zanj me v srcu prečudno boli.

In Tine...

Njegova je kri pred leti škropila kraške ostrine.««

»Mati, uboga belokranjska mati!«

»»Da. — Ko bilo je trpeti treba zànje,

sem trpela;

ko bilo je trpeti treba zàme,

sem osamela.««

Pod veliko peronsko uro na ljubljanskem glavnem kolodvoru nad 7. in 8. uro. Vse je pod vtisom kolodvorskega vrvenja in ropota. Par korakov dalje drve, šume, piskajo prihajajoči in odhajajoči vlaki, ki prinašajo ali odnašajo množice potnikov. Brez zanimanja hodi večina teh potnikov mimo gospodične, ki nosi na rokavu napis: »Kolodvorski misijon«. Le kdor je v kaki stiski, se ustavi pri njej. Pri množici, ki vsak dan prihaja in odhaja, pa teh ni malo. Bolnik ali bolnica, pohabljeni vseh vrst, ki prihajajo v bolnico, ali odhajajo iz nje, se zbero tam blizu nje, da jih po razhodu množice pospremi, kamor je vsakemu treba. Pa pridejo premnogi tudi po nasvet: kako pridem po najkrajši poti do tega zdravnika?, kako do tega urada?, kam naj se obrnem, da uredim to zadevo? i. t. d. Kolodvorska pomočnica odgovarja, svetuje, opisuje pot i. t. d. Pa pristopi k njej še mlada mati z dojenčkom v naročju; nič ne vpraša, ničesar ne pove, le potok solz se ji udere po licih. — Množica potnikov se je razšla. Kolodvorska pomočnica odhaja s perona s svojimi varovanci. Dva pospremi do tramvaja, kjer ju izroči sprevodniku s prošnjo, naj bolnega moža opozori pri splošni bolnici, da je treba izstopiti, starejši ženi pa, ki gre v vojaško bolnico obiskat svojega sina, naj pokaže na koncu tramvajske proge vhod v bolnico. Kmečkemu možu pred kolodvorom opiše pot do banske uprave, avstrijski državljanki pa pokaže avstrijski konzulat. Čisto zadaj pa je ostala mati z dojenčkom v naročju; vsa plaha in zmešana je. Kolodvorska pomočnica stopi k njej in jo povabi s seboj v pisarno. Tam je tudi ena izmed odbornic; to napravi mlado mater še bolj nezaupno in boječo. Na prijazno prigovarjanje, naj le brez skrbi pove, kako bi ji mogli pomagati, počasi, pretrgano in med jokom pripoveduje, kako je služila v bližini K., kjer so tovarne in je več tudi tujih delavcev; kako je v vas, kjer je služila, zahajal neki že nad 40 letni mojster iz tovarne, kako sta se seznanila, kako sta se rada imela, kako ji je obetal, da jo bo poročil, kako je prišlo tako daleč, da je postala mati, kako je še vedno rad prihajal k nji, kako je imel otroka rad, kako ji je redno skozi tri mesece prinašal po 200 Din na mesec, kako ji je ponovno obetal, da se prav kmalu poročita. Pa jo zopet prevzame jok, da ne more dalje. Čez čas in na ponovno prigovarjanje med krčevitim jokom pove, da ga je pa zadnji mesec zastonj čakala, da ga sploh ni bilo več blizu, da ga tudi ni več v K., da je odšel in nihče ne ve, kam. V materini jok zajoka tudi otroček tako boleče in v srce segajoče, da ju ne more človek brez ganotja poslušati. — Ko se nekoliko umiri, pa je treba spraviti na papir marsikaj, kar bo služilo pri iskanju otrokovega očeta, kar bo pomagalo nezakonski materi do njenih pravic. —

Med tem je kolodvorska pomočnica je davno odšla k novim vlakom na kolodvor, odbornica pa je telefonsko poročala pravnemu zastopniku o celotni zadevi. Ta je zahteval še točnejših podatkov, zlasti pa se je zanimal za sodnijske izpiske o tožbi, ki jo je otrokova mati naperila proti očetu, na podlagi katerih je bil prisiljen plačevati mesečne prispevke. Mati teh listin nima, ker ji niti na um ni prišlo, da bi ga tožila, saj ji je skozi, prav do zadnjega obetal, da se bosta poročila. Kaj sedaj?

Najprej izvedeti, kam je pobegnil, potem vložiti pri pristojnem sodišču tožbo.

Drugače se ne da pomagati. — Ponovni jok. — Na prigovarjanje se končno vendar odloči, da bo skusila poizvedeti in bo zopet prišla, če ji bo Kolodvorski misijon še hotel pomagati ...

Kolodvorska pomočnica je medtem pripeljala s kolodvora izseljeniško družino: moža, ženo in dva otroka. Mož je bil odslovljen v nemški tovarni in kot družina brezposelnih je bila poslana v domovinsko občino na Dolenjsko. Do Ljubljane so imeli potniške karte, za naprej mora oskrbeti tukajšnja oblast. Kolodvorska pomočnica jih spremi na Izseljeniški komisarijat, ki jim omogoči prevoz v domovinsko občino. Ker so pa brez vseh sredstev, jim Kolodvorski misijon oskrbi v bližnji mlekarni nekaj hrane.

Ta slika in to delo je približni opredek Kolodvorskega misijona v par dopoldanskih urah.

PISMO IZ SPLITA.

V nedeljo, 4. febr. popoldne je imelo Društvo za varstvo deklet v Splitu (Udruženje za zaščito djevojaka u Splitu) ustanovni občni zbor. Številne udeleženke občnega zbora so z zanimanjem sledile predavanju ge. profesor Juras: »Društvo za varstvo deklet: njegov cilj in njegove metode dela pri nas in pri drugih narodih,« ter se živahno udeleževale razgovora pri ostalih točkah sporeda.

Delo in skrb za brezposelna dekleta pa se v Splitu ne pričinja šele sedaj. Skupina gospa in gospodičen, na čelu jim neumorna in požrtvovalna gospa Lienau-Maci (sedaj častna predsednica Društva za varstvo deklet) že od leta 1924 oskrbuje zavetišče za brezposelne služkinje, Rimska ul. 3. Vodiijo zavetišče z veliko ljubeznivo čč. sestre dominikanke.

Ker se je delo z dneva v dan množilo in je bil dotok deklet z dežele v mesto vedno večji, je bilo nujno potrebno, da se ustanovi Društvo za varstvo deklet in se za delo in naloge društva zainteresira najširša javnost.

Po odobrenju pravil se je društvo z vso vnemo lotilo začrtanega dela. Vršse se že priprave za delo Kolodvorskega misijona. Delo se bo organiziralo krajevnim razmeram primerno: t. j. na kolodvoru, v pristanišču in na avtobusnih postajah. Plakati v mednarodnih barvah Kolodvorskega misijona se župnim uradom že razpošiljajo.

Društvo bo posvečalo največjo pažnjo in skrb moralno ogroženim dekletom ter

skrbelo za vzgojo padlih deklet; z raznimi tečaji in predavanji bo društvo skrbelo za teoretičen in praktičen pouk deklet, ki so že v službi, oziroma še na službo čakajo.

Ker sta delo za varstvo deklet in posredovanje služb v tesni zvezi, ima društvo v prostorih zavetišča tudi svojo posredovalnico. Splitske gospodinje dajejo prednost tej posredovalnici in ne marajo v službo deklet, ki se v času brezposelnosti raje potikajo po raznih zakotnih zbirališčih, ker jim red in disciplina v zavetišču preseda.

Društveni odbor, v katerem so vse članice pripravljalnega odbora in nekaj novih, bo skušal po svojih najboljših močeh poverjeno mu delo vršiti. Društvo pa pričakuje, da bo javnost pokazala pravilno razumevanje za to delo in da ga bo podpirala.

Društvo se je prijavilo internacionalni centrali vseh društev za varstvo deklet v Švici (Association catholique internationale de oeuvres de protection de la jeune Fille, Fribourg, 24 Grand rue.

Društvo pa ima v načrtu skrbeti tudi za gospodinjstvo izobrazbo deklet na deželi, zavedajoč se, da zavisi gospodarski in kulturni napredek naroda v prvi vrsti od dobrih in razumnih gospodinj. V to svrhu bo prirejalo gospodinjске tečaje, predavanja itd. Prvo tako šolo, odnosno tečaj, kjer se bodo dekleta učila vsega, kar mora znati in vedeti naša kmetjska gospodinja, bo društvo še ta mesec otvorilo v Sinju. Vodstvo in pouk bo v rokah dveh čč. sester dominikank. Vse potrebno: prostore, vrt itd.

je velikodušno dala na razpolago častna predsednica društva, ga. Lienau-Maci, ki ima v Sinju svoja posestva. Blagi dobrotnici je vsa okolica globoko hvaležna.

Naj omenim še strokovno društvo služkinj v Splitu, ki mu je že 10 let predsednica Slovenka Beti Brenko, dolgoletna gospodinja pri svetovnoznanem arheologu

mons. Buliću. Društvo precej živahno deluje; prireja predavanja, družabne sestanke, igre, izlete itd. Obžalovati je le, da je še precej služkinj, ki se svoje strokovne organizacije izogibljejo.

Split, februarja 1934.

A. Golob

Stanko Cajncar:

DORICA BOŽJI OTROK

Igra v treh dejanjih.

(Nadalj.)

Marta: Že zopet? Saj še ni dolgo, kar si bila.

Dorica: Dolgo je že. Zadnjič me nisi pustila. Takrat sem se zbudila prav zgodaj in potem nisem mogla prav nič več spati.

Marta: Ne, tudi jutri mi ne greš nikamor. Jaz se bom pozno vrnila in hočem potem mirno spati.

Dorica: Ali smem Ivanko naprositi, da me ona zbudi?

Marta: Ne. Narediš preveč hrupa in potem me zbudiš.

Dorica: Ne, mamica. Čisto tiho bom vstala. Obležem pa se lahko kar pri Ivanki ali pa v kuhinji.

Marta: Sem že rekla, da ne. Povej svojemu gospodu profesorju, da tega ne maram. Naj te pusti v miru!

Dorica: Mamica, saj sem sama hotela.

Marta: Tiho, imam že vsega dovolj. (Z veže se sliši zvonec)

Ivanka: (pripelje v sobo)

Pavlo (ki ima v rokah nekoliko oguljen kovček; dekle je blede nekam žalostno, a brez bojazni)

Ivanka: Milostljiva!

Marta: Kaj je že zopet?

Ivanka: Ta deklica bi rada govorila z vami. (Odide).

Marta (se obrne k Pavli): Kaj bi rada? Ali beračiš?

Pavla: Ne, gospa. Ne beračim. Moj papa je pisatelj. Njegove knjige prodajam. (odpre kovčeg in kaže knjige). To je knjiga o sreči, to je igrice o »Kralju Matjažu« in druge o »Ubogi deklici Lenki«. Saj niso drage. Vsaka komaj 10 dinarjev.

Marta (nevoljna): Saj sem rekla, da bo beračija.

Pavla: Ne, gospa. Knjige so poprej več stale. Sedaj pa nam je hudo. Atek je brez službe že par mesecev.

Marta: Saj sem rekla, da ničesar ne rabim, in tudi časa nimam, da bi se s teboj ukvarjala. (Odide v stransko sobo).

Dorica (stopi k Pavli in jo prime za roko): Uboga dobra sestra... Veš, moja mamica je včasih malo osorna, pa ne misli tako hudo, kakor pove.

Pavla: Saj nisem mislila priti k vam. Spodaj je napis »Hudi pes«, pa sem se zbal. Potem pa sem se spomnila, kako malo sem prodala danes, in sem vseeno vstopila. Psa ni bilo...

Dorica: Saj nimamo psa. Ne vem, zakaj imamo še sploh ta neumen napis.

Pavla: Najbrže zato, da berače odganja.

Dorica: Ne, ne, ne smeš biti žalostna. Jaz te imam zelo rada. Kako ti je ime?

Pavla: Pavla sem.

Dorica: Ali bi hotela meni kako knjigo prodati? Čakaj, tisto o »Sreči«. Hočeš? Deset dinarjev še imam. Od tete sem jih dobila in naredim z njimi kar hočem. (Si izbira knjigo in ji daje denar).

Pavla: Potem pa ti ne boš imela ničesar.

Dorica: Knjigo bom imela. In mi bo spomin na tebe.

Pavla (jo začudeno gleda): Hvala lepa. In zbogom!

Dorica: Zbogom, Pavla! Na svidenje!

Pavla (oddide).

Marta (naglo vstopi)

Dorica (drži knjigo v roki, ker je ni utegnila skriti).

Marta: Kaj skrivaš, Dorica?

Dorica: Knjigo o »Sreči«.

Marta: Tako. Ti si to kupila. Kako si si upala? S tem si hotela mene osramotiti.

Dorica: Ne, ne mama, tisočkrat ne! Deklica se mi je smilila. Mislila sem, da ti nimaš časa in boš vesela...

Marta: Ne. Ti si hotela mene poučiti, da se tako ne ravna z revnimi ljudmi.

Dorica: Ne, tega nisem mislila. Deklica se mi je smilila. — To je pa res, da se tako ne ravna z revnimi ljudmi.

Marta: To se drzneš reči meni?

Dorica: Ker te imam rada...

Marta: Kdo te je zopet tega naučil?

Dorica: To vem že dolgo. Ako ima kdo koga rad, prav rad, mu mora povedati resnico. Tudi svoji materi...

Marta: Sedaj imam dovolj tvojih drznosti. V tej hiši ukazujem jaz, ali si razumela. In ako ti ukažem, da vržeš koga iz hiše, moraš to storiti.

Dorica: (odločno, a vendar z ljubeznijo) Ne, mama, to ni res.

Marta: Zakaj ne?

Dorica: Ker ni krščansko. Vse naredim, kar je dobro in prav. Vse. In ako bi me sredi noči poslala z doma, kadarkoli, šla bi. Mogoče bi jokala. Ali šla bi, ker mati tako zaukazuje. Kar pa je proti vesti, tega pa ne storim za ves svet. Nobena mama nima pravice ukazati kaj slabega. V tej hiši je zame zadnji gospodar Bog sam.

Marta (silno ježno): Tako, ali bo zdaj dovolj? Takega otroka sem si vzgojila...

Dorica: Vem, da nisem dovolj pridna in dobra. Včasih sem stroga sama s seboj.

Tedaj si vse očitam, kar ni bilo prav. Danes pa se ne zavedam ničesar slabega... Pač... Vem. Tudi to ti moram povedati. Svoj novi plašč sem podarila revni tovarišici. In tebe nisem vprašala. To je bilo slabo.

Marta (vsa iz sebe): Sedaj pa še to! Plašč podarila! Seveda! Ali si ga ti kupila? Kaj takega! To je pa res preveč.

Dorica (zelo mirno): Glej, mamica, ker si že ravno huda, ti povem še nekaj, da te ne bom kedaj z nova razjezila. Pri nas je tako težko biti dober. Nikdar ne molimo. Ko sem bila še majhna, me je služkinja par molitvic naučila. Nikdar ni postala. Nedelja je pri nas samo v tem, da dalje spimo. Ivanka mora vstajati že ob štirih, ako hoče v cerkev, ker jo čaka doma toliko dela. Da, le pusti me, da povem. Druge matere gredo z deco v cerkev, k obhajilu, ti z mano nisi šla nikoli.

Marta: Kaj te vse to briga, otrok ničvredni. Take te ne maram, da veš. Najboljše bi bilo, da povežeš svoje stare plašče in cunje, ki so ti od tvoje dobrotelčnosti še ostale in greš med berače in potepuhe. Niti besedice ne maram več slišati od tebe noč; ako boš hotela ostati v tej hiši, boš morala čisto drugače ubogati, kakor si dosedaj. Vse tvoje posebnosti ti prepovedujem. V cerkev boš šla samo takrat, ko bo to ukazano iz šole. S katehetom mi izven šole sploh besedice ne smeš izpregovoriti. Jedla boš ob petkih to, kar bom jaz ukazala. Vsako razdeljevanje potrebnih in nepotrebnih stvari ti je prepovedano.

(*Dalje prih.*)

I Z N A Š I H K R O G O V

Dušica:

MOJA MATI

Moja domovina, to je moja mati!
Njej danes bi poljub želela dati,
Njej bi hotela pesmico zapeti.
Njo edino ljubim na tem sveti.
Koroška zemlja — to je moja mati!
Njej hočem zvesta in ljubeča hči
ostati!

Krasna je moja domovina, z bogastvom obdarjena, v vilinski čar odeta — lepa Koroška!

Tako lepa, da ji zastonj iščem enake!
Vse ljubezni je vredna.

A ne ljubim je zato, ker je lepa in bogata, ljubim jo — ker je nesrečna, razočarana, bedna —.

Ljubim jo, ker sem spoznala njeno bol.

Brez trpljenja ni mogoče dospeti na vrhunec, kdor ne trpi — ne more biti — velikan.

Moja domovina, moja mati, pa stoji v vsej svoji veličini pred menoj — vsa vzvišena, vsa sveta!

Njene solze, solze matere — mučenice padajo v mojo dušo in jo čistijo — bogate ...

Njene solze — to je poljub, ki mi ga pošilja, njene solze pa so tudi blagoslov — blagoslov matere ...

Hvala Ti — najdražja mati — za to spoznanje!

TRENOTEK PRI MATERI!

Polnoč bije ... Morje zamolklo buči — valovi ...

Moje misli so odplavale daleč, daleč tja, kjer kakor dete spi in sanja, moja ljuba, dobra mati.

O mati, kako tesno sem združena s Teboj v tej minuti! O mati, tako sladko, tako prijetno neskončno toplo mi je!

O mati, sanjaš srečno o hčerki, ki je daleč od Tebe v svetu?

O mati, gostoljubni so mi ljudje v mrzli tujini, ali vendar mati, prazni, megleni, brezsončni so dnevi brez Tebe in Tvoje tople ljubezni!

O mati, ob trenutnem spominu na Te v gluhi noči udarja srce kot s kladivom in oči se polnijo. A vendar mati, srečna sem v tej minuti kajti, mati, k Tebi sem prihitela kot kerub z nežnimi krili.

O mati, poljubljam in božam Ti uvela lica, udrte oči, nagubano čelo, srebrne lase ...

Le spi, le spi, in sanjaj srečne sanje, moja ljuba, dobra, sladka zlata mati!

Iz srca Dalmacije — Štefica Perovšek.

ZAKAJ JOKAŠ?

Petnajst let mi je bilo, ko sem šla od doma. Nisem jokala, vesela sem bila, a žalostne so bile Tvoje oči, mama; samo Ti si jokala, jaz nič. Nisem Te vprašala: zakaj jokaš? Takrat še nisem znala ceniti tvoje ljubezni in tudi nisem vedela, kam sega Tvoja ljubezen. Pri slovesu si me objela, me poljubila in me blagoslovila. Vedno si mi naročala, naj ostanem Bogu in Mariji zvesta. Nisi mi dala bogatih daril s seboj, ker si sama revna, a dala si mi bogate zaklade lepih nauk in dala si mi svoje srce.

Prišla sem v tuje mesto. Bilo je lepo, lepe visoke hiše, bele ceste, a nobena mi ni bila tako ljuba in prijetna kakor moja

rodna vas, kjer mi je tekla zibelka, čeravno je bila majhna in revna. Bila sem pri tujih ljudeh. Nobeden ni razumel mojih srčnih bolečin, ki jih je povzročalo domotožje. Bilo mi je hujše, ko sem se spominjala na Tebe, mama, čula sem vsako tvojo stopinjo, vsak tvoj zdihljaj, vedno sem Te videla, kako klečiš pred podobo Žalostne in moliš zame.

Vsako Tvoje pismo, ki sem ga prejela od Tebe, mi je bilo veliko veselje in bila je v vsakem Tvojem pismu — sveta podobica. Ko sem se po štirih letih vrnila k Tebi, si bila ginjena od veselja in tudi tokrat si jokala in zakaj si jokala? Tvoje vprašanje ni bilo, kaj sem se naučila v teh štirih letih; prvo si me vprašala: »Otrok moj, ali si ostala čista in Bogu zvesta?« Z jasnim očesom in z lahkim srcem sem Te zrla in odgovorila: »Da, mama, ostala sem, kakor si želela.«

Ko sem bila še otrok, si me peljala na božjo pot, k Mariji v Log v Vipavski dolini. Tam si mi kupila rožni venček, ki ga še danes hranim.

In sedaj se križajo najina pisma: moja k Tebi in Tvoja k meni in v vsakem me vprašaš, kdaj zopet pridem k Tebi, ki me vedno čakaš z odprtimi rokami in še bolj z odprtim srcem.

In takrat, ko pridem, Te ne bom vprašala več: zakaj jokaš? Sedaj dobro vem, zakaj jokaš in zakaj si jokala, jokala si zato, ker si mati in te je sama ljubezen. In nobeno sonce ne sije tako lepo, kakor Tvoje oko.

Iva Bajčeva.

NJEN GROB — MOJ DOM.

V aprilu sem odšla v drugo službo z lepo mislijo: Mamica, sedaj bo zate boljše. Kako se boš radovala, ko prejmeš takoj prvi mesec od mene hvaležni dar. Želela si z mano, rekoč: »Videti moram, otrok, kje boš.« — A jaz Te nisem pustila, tolažec Te: »Saj prideš drugič.« Čez nekaj dni mi piše tuja roka: »Pridi domov, mama zelo bolna.« O Bog, kakor starka sem lezla domov. — Poljubljala sem križec pri malem roženvenčku in zdihovala: »Oče, zgodi se Tvoja volja!« A v srcu mi je kričalo: »Ne vzemi mi te edine, ljubljene, ker sem potem sama na svetu, tako sama ...!«

Zgrudila sem se ob Tvoji postelji, mamica. Še veš, kako si me tolažila: »Ne jokaj, saj mi je dobro ob Tebi; zdrava bom, veliko Ti imam še naročiti, veliko. Toda čuj, otrok: hodiš še vedno vsak dan k sv. maši?« si vprašala skrbno. »Toda, povedati Ti imam ...« Naročilo je ostalo neizgovorjeno — besedo ji je prestrigel kašelj — hropenje težke pljučnice ...

»Je-li mamici bolje?« In kakor v snu sem čula: »Njej je dobro, samo nikdar več ne bo klicala Tvojega imena.«

»Mama, mama, Ti mi imaš vendar še nekaj naročiti. Povej mi, saj Te slušam, povej, samo molči nikar! Grozna bolečina je prešinila moje telo, nato se ničesar ne spominjam več jasno. »Mamica joka, ker nisem pri nji, saj je vedno jokala, če nisem bila pri njej. Saj grem k Tebi,« sem kriknila v omotici, toda preden sem prišla v mrtvaško sobo, me je zajela noč ...

Gospod smrti Te je rešil trpljenja. Toda, kaj bom jaz brez Tebe, to sem čutila najbolj takrat, ko je jela prst padati na Tvojo krsto. Odšla sem nazaj, proč od tu, proč! Delati moram, da pozabim. Želela sem smrti, niti cvetoči maj z lepimi šmarnicami me ni vzradostil in hrepenela sem, naj bi te cvetke v vencu obkrožale mojo glavo in ptičice pevke naj bi mi v tem mesecu zapele mrtvaško pesmico.

Na sv. večer sem napravila na njeni gomili jaslice z dreveščkom. Svečke so se v tej skrivnostni noči čudno lepo odražale od lepe snežne odeje, Jezušček je počival vdano na mamini gomili.

Doma nimam, a njen grob mi je dom, zavetišče in vse. Tam tožim, prosim in jokam. Potolažena odidem, saj čutim, da me mamica spremlja in tiho blagoslavlja.

Mama, nazaj moram v trdo pusto življenje, moram načeto kupo grenkosti spiti do dna. Spremljaj me in prosi zame, da ne omagam na strmi poti življenja!

Julči Rozman.

OB SPOMINU DESETLETNICE MATE- RINE SMRTI!

Deset let, kratka doba, ali meni se zdi dolgo, dolgo, odkar Te ni pri meni, draga moja mati! Da bi se vrnila vsaj za kratek čas, da bi še enkrat čula tvoj glas! Ali zastoj za tabo srce plaka, odšla si, odkoder ni vrnitve. Zdaj vem, kaj je bila Tvoja ljubezen in trpljenje, do nas otrok. To je na svetu najlepša ljubezen ali žali-bog nismo je znali ceniti, draga mama. Odpusti nam!

Jaz mislim nate, mati,
vsak večer se spomnim nate.
vso noč iz senc in mraka
za tabo duša plaka!

M. H.

V R O Ž N E M D O M U

F. G.:

V DELAVSKEM PREDMESTJU

Tistih tednov, ko je Julka stanovala s tremi sodelavkami v tesni sobici predmestne barake, se ona nikdar ne bo spominjala z veseljem.

Tamkaj je bilo vse drugačno kakor pri Lovrinu. V majhnih prostorih je bila sama sebi v napotje in skoraj dihati ni mogla, ker je bilo povsod tako tesno. — Še nikdar prej se Julka ni zavedala, kako rada bi bila katerikrat čisto sama v svojimi mislimi. Pa kam naj bi se dala? V dekliški spalnici je bilo prostora samo za dve postelji; šele zvečer so razprostirale po tleh slamnice, da so mogle ležati štiri. V tisti luknji nikakor ni vzdržala onih trinajst ur, katere so ji vsak dan ostale proste. Tudi h gospodinji ni mogla hoditi vasovat. V tesni izbi sta stali dve postelji za oba zakonca in še za dvoletnega otroka, ki je spal pri materi, pa košek za dojenčka na skrinji in železen štedilnik in miza in dva stola. Vse od dima začrnelo, vse od

sopare navzeto, mala okenca trdo zadelana z žaganjem, ker za drva in za toplo obleko ni denarja. Julko je dušilo v zatohlem zraku in omotica se je je prijemala, da skoraj ni slišala gospodinje, ko je pripovedovala: ta fant in ono dekle se imata rada, in tisto dekle je spet postalo nesrečno in oni delavec je preteklo soboto spet zapil in zaigral polovico plače in navsezadnje še natepel ženo in jo pozno ponoči z otroki vred spodil od doma.

Tako si Julka ni predstavljala svobode v delavski ulici; saj so njeni živci več trpeli »doma«, kakor pa se je utrudila ob deseturnem delavniku v tovarni.

O, da sta le dobili z enako mislečo tovarišico malo sobico z dvema posteljama in mizo in dvema stoloma! Takoj sta se preselili. Srečni deklici sta mislili, da se ne godi nikomur boljše kakor njima, ko sta zvečer sedeli za mizo z ročnim delom v roki in mnogokrat niti govorili nista, ker jima je bilo vse prav in tako dobro.

Pa vendar Julka ni pozabila na ono temno ulico na njene prebivalce. V tovarni dela skupno z družinskimi materami; možev zaslužek je premajhen, da bi se preživela številna družinica. Da bi čez dan oddala vse otroke v otroško zavetišče, zato bi niti dve plači ne zadostovali, če odšteje denar za stanovanje in hrano in kurjavo. Zato le dojenčka oddaja v varstvo stari samici, vsi drugi otroci pa so prepuščeni vsak teden po šest dni sami sebi. Vsak dan kaj novega zvedo na ulici, vsak teden se hodi drug sosed kregat nad njihovo razposajenostjo. Palica in kletev, s čimer jih vzgajajo doma, se jih nič več ne prime, tudi s postom jih ne morejo prida kaznovati; davno so že preizkusili, katera gospodinja v vasi je najbolj darežljiva in jim na njihove prošnje odreže največje kose kruha in jim od poldne prihrani najboljše ostanke. Nič skritega ni več tem otrokom in preveč resni so v svoji zgodnji dozorelosti.

Tam na vasi pa so ponosni kmečki domovi: Lovrinov, Dolinarjev in še toliko drugih. Srečne matere vzgajajo svoje otročičke in noč in dan skrbe zanje. In mladi Lovrin je tako ponosen, ko posadi malega Janezka poleg sebe na voz in sinček korajžno poka z bičem in poganja konje. Igraje se bo naučil kmetovati in nikdar se noben otrok ne bo utegnil potepati, ker mora vsak takoj pomagati pri delu.

In če se bo Julka nekoč poročila? Ali bo tudi ona vse življenje tovarniška delavka? In ne bo nikdar utegnila poujškati svojih otročičkov in jim pripovedovati o travnikih in poljih in o kmetiški hišici, v kateri je ona doma, pa o ljubem Bogu, ki je naš predobri Oče in ki skrbi tudi za prebivalce delavskega predmestja? Ali bodo morali tudi njeni otroci tavati po ulicah in se potikati po tujih vrtovih? Ali ne bo nikdar imela sončnih sobic, da bi mogla postaviti na okna cvetlične lončke in bi razprostrla prte in prtiče, katere veze s toliko ljubeznijo?

Ob letošnjem, materinskem dnevu bo Julka prav posebno mislila na matere iz delavske ulice.

G O S P O D I N J S T V O HRANILNE SOLI.

Poleg onih resničnih soli, ki jih pridelujemo k naši hrani kot začimbe, vsebuje naša hrana tudi veliko množino raznih

drugih soli, ki pa so porazdeljene v drugih hranilih, največ pač v rastlinah. Te namreč jemljejo in vsrkavajo s svojimi koreninami raztopljene rudninske soli v svojih hranilnih snoveh, ki jim jih daje zemlja. Ne kaže nam naštevati vseh teh soli

s strokovnimi imeni, pač pa hočemo pogledati, na kakšen način te soli, ki jih prejema človeško telo iz rastlinske hrane, koristno vplivajo nanj in na njegov razvoj.

Kakor so različne rastlinske hranilne snovi, ki zavise od pogojev, ki jih daje zemlja in okolica, na kateri te rastline rastejo, prav tako je različen tudi njih prehranjevalni vpliv. V zemlji so, kakor smo že omenili, razne rudninske soli raztopljene in razpuščene v prsti, iz katere jih rastlinska vlakenca vsrkavajo vase, so pa tudi take soli, ki so že nekako navezane na druge rastlinske vrste prehrane, ki potem prihajajo z njimi vred v človeško telo v tej hrani. Tako vidimo n. pr., da je žveplo bistveni sestavni del beljakovine, in v mnogih rastlinah je tudi fosfor sestavni del. Zaradi tega pa še ne moremo reči, da se človek hrani z žveplom in fosforjem. Ta dva in drugi sestavni deli se pretakajo v rastlinah v jako tankih sestavinah, ki imajo različna strokovna imena, ki pa za našo gospodinjo ne pridejo v poštev.

Prav tako tudi ne moremo v tej naši razpravi točno povedati, kako prav rudninske soli delujejo v človeškem telesu. Lahko pa bi jih imenovali kamenje in opeko, iz katere sestoje stene celičevja v človeškem telesu. Prav tako je tudi delovanje mineralnih soli zelo mnogovrstno: zapomnimo si lahko, da prav soli v kosteh in zobeh vrše mehanično delo.

Vse organske in neorganske soli puste, ako jih sežgemo, pepel kot preostanek. Ta pepel so potem one snovi, ki se ne sežgo in predstavljajo približno 10 sestavnih elementov, ki so v rastlinah; živalski pepel pa celo okaže 14 takih osnovnih snovi.

Za gospodinjo so te soli, ki jih vsebujejo rudnine, rastline in živali kot hranilne snovi, zato važne, da zna in ve z njimi računati pri sestavi prehrane. Dobro vemo namreč, da so gotove jedi, ki ne preneso toliko kuhinjske soli, kakor druge; okus jim je skvarjen, če je jed preslana. To ima vzrok v tem, ker ima dotična hranilna snov že po naravi v sebi večjo množino naravnih soli, ki opravljajo pri človeški prehrani isto delo, kakor dodatna kuhinjska sol, namreč, da napravljajo jed lažje užitno. Velikokrat se zgodi, da prav pri rastlinski prehrani gospodinja opazi, da

jo je prav malo osolila, a vendar je jed velikokrat preslana. Važno je zato, da gospodinja po svojih praktičnih poizkusih uporablja le toliko množino dodatne soli, kolikor jo je za posamezno jed res treba. Dobro tudi vemo, da slane jedi izzivajo hudo žejo, ki jo človek hoče ugasiti s čim večjo množino tekočin, kar pa kvarno vpliva na srce in zaradi tega že lahko nastane tu pa tam kaka srčna bolezen.

K U H I N J A

Ponarejena divjačina juha. Zarumeni na masti eno ali dve zrezani čebuli, košček sladkorja, dve žlici moke ter razredči z vodo; prideni par zrn brinjevih jagod, lovorjev listič, vršič majarona, nastrganega oreščka, malo popra, limonove lupinice, vejico zelenega peteršilja in zelene, žlico rdečega vina in žlico kisle smetane. Ko vse dobrih 5 minut vre, precedi juho in daj z opečenim kruhom na mizo.

Telečja jetra v mrežici. Kupi cela telečja jetra, ali vsaj večji kos in mrežico, kot jo rabimo za pečenko v mrežici. Odstrani z jeter kožico in napravi nadev: Deni v kozico košček drobno zrezane prekajene slanine in jo zarumeni, prideni žlico zelenega zrezanega zelenega peteršilja, dve žlici kruhovih drobtin, eno jajce, žlico goste smetane, zrezane limonove lupinice, za noževko konico popra in majaronovih plev, malo soli. Zdaj napravi pri debelem koncu v jetra zarezo, v katero natlači nadev. Nato zašij zarezo in zavij jetra v pripravljeno mrežico. Primerno velikosti kozice obloži dno z zrezano slanino in deni vanjo jetra. Peci v precej vroči pečici. Pečena jetra nareži in polij z vročim sokom, ki je ostal v kozici. Osoli jetra šele, ko jih daš na mizo.

Sir z jabolki. Raztepi dva rumenjaka z žlico sladkorja, primešaj $\frac{1}{2}$ kg sira iz kislega mleka, dve žlici kruhovih drobtin, žlico smetane, malo soli, krožnik zrezanih kislih jabolk, limonove lupinice, pol pecilnega praška in sneg beljakov. Deni v ponev in peci eno uro.

Pečeni cmoki. Dve jajci, pol žlice sladkorja, žlico presnega masla, dve žlici moke, malo soli. Rumenjake, presno maslo in sladkor dobro vmešaj, prideni moko, polagoma še trd sneg beljakov. V široko kozico deni za prst visoko mleka. Ko zavre,

zajemaj z žlico testo in polagaj žličnike (cmočke) v mleko ter urno postavi v srednje vročo pečico. Ko cmočki lepo zarumene, jih deni na krožnik in potresi s sladkorjem.

Čokoladne prestice. Vmešaj 4 dkg presnega masla, en rumenjaka, 4 dkg sladkorja, prideni 4 dkg moke, 4 dkg čokolade, 4 dkg orehov ali lešnikov (oboje zmleto), dobro pogneti in napravi majhne prestice. Deni jih na z moko potreseno pekačo in počasi speci.

Mesni sok za težko bolne. Pripravimo ga tako: Govedino, najbolje od stegna, zreži na majhne koščke, deni (brez vode) v steklenico s širokim vratom, ali v kozarec za sadje, dobro zaveži in kuhaj v sopari pol ure (kakor kuhamo kompote). Vročina iztistne iz mesa sok, ki ga dajemo bolniku — seveda z zdravnikovo vednostjo.

DELO NA VRTU OD SREDE FEBRUARJA DO SREDE MARCA.

Star kmečki pregovor pravi, da sv. Jeddert roso prinese; po drugih krajih pa pravijo, da prinese motiko. To je znamenje za gospodinjo, da se bo delo tudi na vrtu pričelo. Če smo zadnjič rekli, da gospodinja v zatišne in tople koticke že na pustni torek prvo solato vseje, lahko danes povemo, da se prav res v marcu vrtno delo z vso resnobo prične. Iz starega pravila, da sv. Matija led razbija, bi se dalo sklepati, da je na koncu februarja zemlja že odtajana. Celo sv. Valentin, ki pa je že 14. februarja, prinese ključe od korenin, to se pravi, da so takrat rastline že končale svoj zimski počitek in se prično počasi zbujati.

Zgodnje obdelovanje vrta je za gospodinjino zato velike važnosti, ker ima pozneje celo vrsto drugega dela in pri takem delu obdelovanje vrta lahko zastane. Na onih vrtnih gredah, ki jih je gospodinja že v jeseni prekopala, sedaj ni treba na novo prekopavati, ampak le zmleti kepice, ki se še drže skupaj, potem pa z grabljami zravnati in oddeliti gredice. Že lani smo omenili, naj si gospodinja dobro zapomni, kaj je imela na tej ali oni gredici vsejane, da spomladi prav gotovo to spremeni. Dve leti namreč ne sme biti drug za drugim ena in ista rastlina na istem kraju, ker je že zemlja popolnoma izčrpana. Res

je, da z dodatkom novega gnoja gospodinja pravilno razmerje v zemlji precej izravna, vendar je potrebno, da na tistem kraju vseje ali vsadi ono rastlino, ki porabi še druge sestavine zemlje.

Priporočati je, da gospodinja zgodaj seje ona semena, ki rabijo dolgo časa za kaljenje. Tako n. pr. korenje ali petršilj zelo zgodaj, saj porabi okoli 40 dni preden skali. Ker sta te dve vrsti semen zelo lahki, naj gospodinja seje ob mirnem, brezvetrnem dnevu, sicer ji bo veter raznesel seme na vse strani in bo izgledala potem greda zelo neenakomerna. To si je zapomniti tudi pri vseh drugih semenih, katere včasih prav iz tega vzroka pomešamo z drobno prstjo in jih tako zmešane sejemo. Tudi čebulček, sejanček, je treba kmalu djati v zemljo. Najprimerneje je, ako ga sejemo v vrste. Na gredo, ki je približno 1 m 20 cm široka, napravimo 5 plitvih grabenčkov in tja notri posejemo čebulovo seme. To moramo napraviti enakomerno in ne pregosto. Ko zaspemo te grabenčke, je treba zemljo zatolči z desko, kar gospodinja že itak sama ve. Ker je čebula zelo zdrava in ima veliko množino prirodnih soli, ne bi smela manjkati na nobenem domačem vrtu. Zelo rada ima dobro, lahko zemljo in v taki prav dobro obrodi; v težki in mokri zemlji pa ne.

Kakor smo že prejšnja leta omenjali, je treba sadike za razne vrste zelja, kolerabe in solate pripraviti v prav lepo zatišnem koticu ali tudi v zabojčkih na toplih oknih in jih potem presaditi na prosto. Vsaka gospodinja, ki ima količkaj prakse, bo vedela, kaj na njenem vrtu dobro uspeva in kaj ne. Nerodovitno zemljo je treba kolikor mogoče dobro pripraviti za pomlad z gnojenjem. V letošnjem letu pa bo gnoja zelo manjkalo, ker je povečini vsa gospodarstva prehitelo jesensko deževje, da si niso mogli pripraviti stelje, potem pa je zgodnji sneg tudi to onemogočil. Tako bo letošnje pomlad veliko povpraševanje po hlevskem gnoju, pa tudi marsikje po krmi, ker so prav v mnogih krajih slamo, ki bi jo bili lahko porabili za rezanico, morali nastiljati in jim bo zdaj tudi krme manjkalo.

Kadar nam manjka dobrega hlevskega gnoja, se moramo zateči k umetnim gnojilom. Za naše vrtove, v katerih gojimo najrazličnejše sočivje, je zelo priporočljiv

nitrofoskal, ki ga dobavlja Kmetijska družba in Gospodarska zveza.

Zelo važno je, da se gospodinja pobriga tudi za drevje na vrtu, ker ima gospodar posebe veliko drugih skrbi. Ko smo v zadnjih dveh številkah govorili o razredčenju vejevja pri sadnem drevju, moramo danes opozoriti še na to, da je treba spomladi osnažiti tudi debela. V skorji namreč, ki se že deloma razpoči, se kaj radi naselijo razni sadni škodljivci. To hrapavo skorjo je treba ostrgati z drevesa, seveda pa ne pregloboko, da s tem ne ranimo spodnje kože, vse odpadke dobro spraviti in sežgati. To najbolje napravimo, ako preden začnemo strgati deblo, pognemo ob njem vreče ali kaj podobnega, da vsi odpadki padajo na njo, potem pa blizu zakurimo ogenj in stresamo nanj vse te odpadke. Na ta način obvarujemo drevje pred mnogimi škodljivci, ki so prezimovali v lubju.

NASVETI ZA HIŠO IN DOM.

Ako se pri kuhanju vname mast, pokrijmo posodo s pokrovko in z moko krpo. Ako se na ta način ne posreči pogasiti plamen, pustimo raje, da zgori mast, nego da bi posodo z gorečo mastjo prenašale, oziroma postavljale drugam, ker je nevarnost za požar.

Pri kuhanju na samovar je najvažnejše, da postavimo samovar na podlago iz az-

besta ali pločevine. Zelo nepravilno je, postavljati samovar na les ali na papir. Najmanjša nepravilnost, pa se ta vname in nesreča požara je neizogibna.

Sladka močnata jedila, kot razni kipniki, pečenjaki, mlečna jedila i. dr. so mnogo okusnejša, če pridenemo, ko jih pripravljamo, prašek soli.

Skoraj vsa hranila se dajo z drobcem sladkorja pripraviti okusnejše, oziroma se hitreje zmehčajo. Celo polivka (olje in kis) za solato je s praškom sladkorja okusnejša.

Ocvrta močnata jedila (krofi, flancati itd.) se manj napoje z mastjo, ako vmešamo v testo malo ruma (na $\frac{1}{2}$ kg moke 1—2 žlici ruma). Tudi masti, v kateri jedi cvremo, pridenemo žlico ruma.

Barva juhe ali prikuhe nas včasih ne zadovolji, bodisi da je bilo prežganje prebledo, ali je kak drug vzrok. V takem primeru pridenimo par kapljic črne kave; s tem zboljšamo jedilno barvo, okus kave pa se nič ne pozna.

Bolnim in okrevajočim, ki težko uživajo mleko, skuhamo čaj na mleku. (na $\frac{1}{4}$ l mleka pol kavne žličke čaja). V vrelo mleko denemo čaj ter pustimo, da stoji (ne sme vreti) 1—2 minuti, nato precedimo in osladimo s sladkorjem ali z medom.

Mleko proti koncu izmolženo ima največ maščobe.

P O Ž E N S K E M S V E T U

Umetnica Mara Kraljeva je prejela priznanje v inozemstvu. Decembra in januarja t. l. je bila v prostorih umetniške akademije v Florenci velika mednarodna razstava Madon. Razstavljene so bile le one Madone, ki so jih ustvarile žene. Na to razstavo je bila povabljen tudi Slovenka Mara Kraljeva. Ob zaključku je bilo glasovanje, katera slika je za naš čas najoriginalnejša. Največ glasov je soglašalo s sliko Mare Kraljeve »Pieta«, nakar je prejela naša umetnica visoko denarno nagrado.

*

Poljsko literarno nagrado za leto 1933 je podelilo poljsko ministrstvo prosvete av-

torici velikega dela iz polpretekle poljske zgodovine, »Dnevi in noči«, Mariji Dabrowski. Nagrada znaša 7000 zlotov (blizu 60.000 Din).

*

Žena in moderna država. Na novo leto je govorila o tem vprašanju gospa Pavla Sieber v nemškem radiu in imenitno skrbila v pet točk načelne zahteve pisateljice Mine Weberjeve v »Aufstieg durch die Frau« (Navzgor s pomočjo žene):

1. Država naj porabi pri svoji notranji obnovi vse sposobnosti in vse pozitivne sile žene. — 2. Država naj prepusti ženi vsa njej lastna in bitna območja, kjer naj sama ustvarja in oblikuje. 3. Žena je pripravljene

na, da samo sebe pošteno premaguje in da brez oklevanja in brez slabosti vrši svoji duševnosti primerne dolžnosti kot varuhinja človeških življenj in kot mati. 4. V okviru tega samopremagovanja in z ljudstvom povezanega hotenja ter delovanja se bo izoblikovala moderna žena. 5. Če se bo samo sebe nadzirala in živela svoje življenje organsko povezana na vse ljudske potrebe, si bo moderna žena izvojevala svoje mesto v poklicnem in družinskem življenju. Na ta način bo rešeno moderno žensko vprašanje, če ne danes, pa polagoma, na ta način, da se žena kot stvariteljica novih in varuhinja starih vrednot vključuje v občestveno življenje ljudstva, naroda, države... Le tam, kjer so v samopremagovanju, tveganju, in trdotah padle velike odločitve, bo žena mogla sodelovati pri nravni, politični, gospodarski in verski obnovi naroda; bo ne le sodelovala, marveč bo dala to, česar ji noben moški ne more vzeti in o čemur bo samo ona odgovarjala pred zgodovino in pred Bogom.

*

Japonke prestopajo v katoliško Cerkev. Vedno več primerov se dogaja, zlasti po veliki vojni, da si razrvane duše japonskih žena in deklet iščejo nove vere, v kateri bi našle tolažbo in poslednjo luč. Prav te dni se je zgodilo, da sta prestopili v katoliško vero obe hčerki japonskega poslanika v Parizu, Saiti. Krstil ju je papeški nuncij v svoji kapeli v Bruslju, kjer je Saito do nedavna služboval. Oče in mati sta dala radevolje privoljenje za ta veliki korak svojih hčera. Vzhod svež in zdrav, čuti, da je edino v katoliški veri ono veliko, kar človeka podpira v vsakdanjem trdem življenju, da ne klone, zapad pa se v svoji pomehkuženosti odmika temu božjemu viru ter drvi v prepad... Vloge barskih in kultiviranih narodov se zamenjujejo.

*

Francoska revija o slovanski ženi. Lansko leto je začela izhajati v Pragi revija »La Femme Slave« (Slovanska žena), katere namen je, da seznani kulturni svet o pomembnih ženah posameznih slovanskih narodov; ne le to, marveč še bolj, da opozori neslovanske narode o gibanju in težnjah slovanskih žena. Doslej je prinesel

ta list že veliko število člankov o ženah raznih slovanskih narodov, tudi o slovenski ženi. (Vigred dobiva ta list v zameno.)

*

Akademija kuhinjske znanosti. Mislimo, da je mnogim našim bravkam neznano, da obstoja v Berlinu že 25 let Akademija kuhinjske znanosti, katero vodi zdravnik dr. Maks Winckler. Za naš pojmov je to skoro nesmisel. In vendar, če pomislimo vse okoliščine sodobne prehrane, bomo videli, kolik pomen je imela in ima ta Akademija. Naši predniki niso gledali na prehrano kot na sredstvo zdravega fiziološkega procesa, marveč le kot nujno potrebo, da se telo vzdrži. Vprav ta Akademija pa je odkrila, kakšne snovi so prepotrebne za zdravo rast teles. Znani so nam vitamini, kateri so nujni za zdravo zgraditev človeka, katerih pa ne vsebujejo vseh jedilnih snovi v enaki meri. Akademija kuhinjske znanosti pa odkriva količino vitaminov za sleherni snov (sadje, zelenjava, moka itd) in to potem priporoča raznim bolnišnicam in družinam. S tem je seveda mnogo koristila, tudi za današnjo dobo, ko si morejo nabaviti revne družine malo jedil, a bogatih na vitaminih.

*

Vseučiliška profesorica o katolicizmu. Bivša profesorica na protestantski univerzi v Upsali, Eva von Bahr Berganis, doktorica filozofije, je objavila delo, v katerem poudarja na sleherni strani veličino in življenjsko važnost katoliške cerkve. Kot spreobrnjenka si pred vsem prizadeva, da bi razpršila mnogoštevilne predsodke protestantov o katoliški veri. Zlasti se obrača proti švedskemu zakonu, ki prepoveduje samostansko življenje. To, pravi, je edina država v vsem kulturnem svetu, ki praktično izvaja ta nesmiselni intolerantni zakon. Ko piše o predsodkih, se zlasti dotika onih, ki jih je sama doživljala, ko je bila še protestantinja. Tako skuša v živo zadeti vse nespametne predsodke in pokazati svojim rojakinjam lepoto in srečo katoliške vere.

*

Prepovedane lepote tekme. Še pred nekaj leti so norele razne države z izbiranjem lepotnih kraljic ter se z njimi ponašale v

krogu svetovja kot z nečim edinstvenim. Vsaka država je imela svojo miss, med temi je bilo ena izbrana v Evropi za miss Evropa, v Ameriki za miss Amerika itd. a končno je bila izmed vseh kontinetnih lepotic izvoljena ena za celi svet — miss Universum. To nenaravno tekmovanje je polagoma okužilo posamezna mesta, kopališča in celo zabavne večere. Vsako mesto je imelo svojo miss, vsako kopališče, vsako zabavišče. Neka nepoznana sila je gnala dekleta v ta krogotok tekmovanja, iz česar pa se je rodila zavist, ošabnost, mržnja in nemorala. Mnogo primerov imamo, kako so take lepote kraljice zašle s poti dekliške časti in postale igračke v rokah raznih špekulantnih temnih tipov. Radi tega se je začel ves dostojni ženski svet odvracati od takih tekem za lepoto, a na Madžarskem je Zveza ženskih društev izposlovala pri predsedniku vlade, da so taka lepota tekmovanja prepovedana.

*

Ne poljublajte me! Tak napis nosijo na podvratniku vsi otroci ameriških vzgajališč. Ta opomin varuje otroke pred raznimi nalezljivimi boleznimi, ki se prenašajo s poljubi. Koliko nežnih otroških telesc zgrabi jetika, ki je prišla vanje po poljubih! Tudi pri nas bi morali nositi

otroci take napise, pa bi bilo manj pregodnjih grobov!

*

»Kuharica« za Eskime. Tudi Eskimi, daljni prebivalci večnega ledu, so dobili nedavno prvo svojo kuhinjsko knjigo, v kateri so razvrščeni jedilni recepti. Ta »Kuharica« je izšla na Danskem, a v njej so kajpada zaznamovane le one jedi, ki jih morejo Eskimi kuhati.

*

Materino srce je slutilo... Mati nekega mladega rudarja v Chesterfieldu na Angleškem je neke noči vsnula sen o strašni nesreči v premogovniku, v katerem je bil uslužben njen sin. Kakor hitro se je jutro prebudilo, je stekla k sinu v sobo in ga rotila, naj njej na ljubo ne gre danes v rudnik. Sin se je sprva otepal materine prošnje, toda mati, ki je nesrečo slutila, ni odnehala; končno ga je s težko muko preprosila. In glej, tega dne se je zgodila težka katastrofa v rudokopu: 14 rudarjev je pokopalo, petnajstega pa je rešilo zvesto materino srce...

*

Žensko vojno takso bo uvedla češkoslovaška vlada, katero bodo morale plačevati one ženske, ki si samostojno služijo kruh.

Z A D A N E S A L I J U T R I

GUMIJEVI ČEVLJI.

Četudi je obutev v splošnem velike važnosti, vendar se gumijevim čevljem, ki jih danes povečini že vsakdo nosi, godi velika krivica. Že takrat, ko jih oblačimo, se prav malo brigamo za nje in le malokdo se toliko potrudi, da bi nogo dvignil in z rokami pomagal, da bi se obuli. Navadno z gumijevim čevljem na nogi toliko časa drsamo po tleh, da smukne čez drugo obutev. Da s tem gumi trpi škodo in se prav kmalu raztrga, je vendar jasno.

Velika napaka je tudi mokre gumijeve čevlje postaviti na vroč kraj, da se posuše. Dobro si moramo zapomniti, da se smejo gumijevi čevlji sušiti samo na hladnem, prej pa je treba vso umazanost odstraniti z mokro cunjjo. Zelo razširjena je navada,

da gumijeve čevlje, ki so izgubili svoj blesk mažejo z oljem, kar je škodljivo, ker olje gumi kvari. Za tisti trenutek res dobi čevlj nov blesk, kmalu pa se pokaže škoda na čevlju, da se mu gornja plast olušči. V splošnem svetujejo, naj se obrabljeni čevlji namažejo z nalašč zato primernim lakom, ki tudi ni drag. Majhne luknjice ali razpoke lahko tudi doma popravimo, če namreč vzamemo kolofonij in ga v špiritu raztopimo v gosto tekočo maso in z njo tista mesta pomazemo. Ta raztopina se namreč zelo hitro posuši in na ta način se razpoke popolnoma izravname.

KAKO NAJ RAVNAMO S ČEVLJI

Trajnost naših čevljev ne zavisi samo od dobrega usnja, ampak tudi od tega, kako s čevlji ravnamo.

Naši čevlji veliko trpe zaradi umazanosti, vročine, dežja ali snega. Najkasneje drugi dan jih je treba temeljito osnažiti, da se ne osuše in ne razpokajo. Dobro vemo, da umazanija usnje razjeda. Če so bili čevlji mokri, jih je treba počasi posušiti, pa nikoli ne na peči ali na soncu. Zelo primerno sredstvo, da mokre čevlje posušimo je to, da jih natlačimo z zmečkanim časopisnim papirjem. Papir se napije vlage, ki je v usnju in obenem tudi prepreči, da bi se čevlji skrčili. To najbolje napravimo zvečer in drugo jutro so čevlji popolnoma suhi, pa tudi mehki. Pa tudi takozvani raztegači čevljev, ki jih lahko kupimo v trgovinah za čevlje, v tem oziru dobro služijo, pa kljub temu je dobro, da jih prej natlačimo s papirjem.

Črne čevlje pri vsakdanji uporabi sproti osnažimo s krtačo od vsega prahu in umazanosti. Pripomniti je, da je pri tem treba okrtati tudi podplat in peto. Nato z mehko krtačico ali s krpico vzamemo kreme in z njo namažemo čevlji in potem z mehko krtačo ali tudi z volneno krpo drgnemo. Če so bili čevlji zelo umazani, kar je zlasti v zimskem času, jih najprej umijemo s toplo vodo ter jih potem sušimo, kakor gori povedano.

Barvasti čevlji se snažijo z belo kremo ali z enako barvo, kakor je čevlji. Če opazimo na takem čevlju madeže, odpravimo tiste najprej z bencinom ali pa z mešanico žlice mleka in par kapljic terpentina. Zelo priporočajo, da take čevlje od časa do časa zdrgnemo z mlekom.

Beli usnjati čevlji se dajo najbolje osnažiti, če jih prevlečemo z zmesjo iz magnezije in bencina, potem pa posušimo in zdrgnemo.

KAKO NEGUJEMO KRZNO.

V prejšnjih časih smo si večkrat privoščili, da smo si kupili dobro in trpežno krzno k svojim plaščem ali suknjam. V zadnjem času pa porabljamo največ razne ponarejene kože. Kdorkoli kaj zmore, si da osnažiti in popraviti svoje krznene stvari krznarju, a v sedanjih časih si tega ne more vsakdo privoščiti. Zato je dobro, da tudi gospodinja nekoliko zna in ve, kako naj s krznom ravna. V vsaki hiši imamo prav gotovo vsaj kožuhočinaste ovrtnike, ki jih je treba večkrat osnažiti, da ne razpadejo.

Velikokrat se zgodi, da so zlasti starejši ovrtniki ali jopice zelo razkuštrane. Samo krtačenje še prav nič ne pomaga, treba jih je lepo zravnavati v pravo lego. To storimo takole: kožuhočino, bodisi jopo ali plašč ali samo ovrtnik razgrnemo na mizo in z mrzlo vodo nalahno z roko drgnemo kakor dlaka leži. Paziti je treba, da voda ni vroča. Ko smo dlake na ta način omeščali, jih s srednje trdo krtačo krtačimo navzdol. Potem kožuhočino pogrnemo z belo brisačo ali rjuho, nanjo položimo gladko desko ali lepenko, da se obtežitev s knjigami ali podobnimi težkimi stvarmi, ki jih na to desko naložimo, enakomerno razdeli. Tako pustimo kaka dva dni, odvezamo obtežitev, kožuhočino dobro stresemo in jo še pokrtačimo z mehko krtačo in kožuh izgleda kakor nov.

Če hočemo snažiti svetle vrste kožuhočine, je potrebno, da jih nadrgnemo z vročo krompirjevo moko. Posebno temna, mastna in umazana mesta odrgnemo celo večkrat, pustimo moko kako uro med dlako in jo po preteku tega časa odstranimo s tem, da kožuh otrkamo s paličico na narobni strani. Moka je vzela vso umazanost pa tudi maščobo iz kožuha in ta izgleda kakor nov.

Temno krzno snažimo na mesto s krompirjevo moko z vročim peskom (mivko). Zlasti na ovrtniku je to posebno treba, ker se zaradi potu napravi bleščeč madež na njem. Tudi vroči pesek, s katerim smo drgnili dlako kožuha, lahko ostane kako uro med njo in ga odstranimo na isti način, kakor zgoraj moko.

Naše gospodinje bo tudi zanimalo, kako bi se baržun znebil nelepkih stlačenih in odrgnjenih mest. To se zgodi najlažje nad paro. N. pr. vlijemo v vrč za čaj vročo vodo, ki je pravkar vrela, nad odprtino pa držimo zmečkano mesta baržunastega krila ali jopice seveda na narobni strani. Pod vplivom pare drobni laski, ki so bili potlačeni, sami od sebe vstanejo. Paziti pa je treba, da gospodinja ne drži baržuna nad paro z golo roko, ker bi se lahko oparila.

Baržun seveda tudi lahko likamo, a ne tako kot navadno blago. V ta namen je treba vroče železo postaviti pokonci. Baržun, seveda na narobni strani z obema rokama povlečemo čez rob vročega železa.

DOBRE KNJIGE

Za letošnje leto pa je Mohorjeva družba izdala še tudi 4 druge knjige, ki jih dobi vsak član za doplačilo. Te knjige so velike vrednosti in je nujno potrebno, da jih ima vsaka knjižnica, pa tudi vsak slovenski dom. Dr. Andrej Gosar je napisal knjigo z naslovom »*Za nov družabni red*«. To je knjiga, ki jo premorejo komaj veliki in bogati narodi, ki pa priča, da se Slovenci dobro zavedamo svoje odgovornosti pred ljudstvom, pred zgodovino in pred Bogom za vsa premnoga velika in težka vprašanja sedanje dobe. S to knjigo smo dobili Slovenci znanstveno utemeljen in strogo sistematično zaokrožen krščanski socialni nadzor, ki je zajel vsa vprašanja gospodarstva in družbe pa tudi modernega življenja z vsemi potrebami in zahtevami. Knjiga obsega okoli 600 strani in kaže na veliko delo velikih papežev Leona XIII. in Pija XI., ki oba nista klonila, da bi presnovala današnji družabni red. Knjiga seveda ni zabavno čtivo, ampak zahteva temeljitega študija. Mohorjevi družbi moremo zaradi te izredno važne knjige samo čestitati. Cena broš. Din 99.—, vez. 111.—.

Druga za nas Slovence zelo važna knjiga so *Krekovi izbrani spisi*, IV. zvezek. Uredil Ivan Dolenc, ki vsebuje Krekov prvi nastop v državnem zboru na Dunaju in njegovo delo. To so bila leta 1897 do 1900, ko je Krek v avstrijskem parlamentu nastopil pred vsemi avstrijskimi državniki kot sijajen govornik in moder socialec. Posebno radi bodo čitali ljudje poročila onih številnih političnih shodov, ki jih je prirejal po vsej Sloveniji, zbujal kmetske in delavske sloje, ustanavljal denarne in podporne ustanove i. t. d., saj so jih premnogi izmed Mohorjanov še sami doživeli. Poleg njegovega dela v parlamentu in med ljudstvom, pa je v tej knjigi tudi Krekovo leposlovno delo v razdobju 1897 do 1900. Ta knjiga pač ne bi smela manjkati v nobeni slovenski hiši, zlasti v onih krajih, ki jih je Krek zastopal kot poslanec. Cena knjigi je broš. Din 27.—, vez. Din 33.—.

Tretja knjiga za doplačilo je Deželich Vel.: »*Kragulj*«, roman iz devetega stoletja. Poslovenil Lojze Golobič. Mohorjeve knjižnice 60. zvezek. Kragulj je pravzaprav življenje sv. Cirila, ki je glavni junak romana. Dogaja se v Carigradu, v Rimu in na slovanskih tleh, tudi v Sloveniji

in bo zaradi tega marsikoga posebno zanimal. Vsi Mohorjani pa tudi drugi bodo z izrednim užitkom čitali življenje sv. Cirila, ki je kakor ena sama pesem ter se bodo divili ne le nad svetnikom, ampak predvsem nad apostolom, ki je prinesel luč svete vere v slovansko poganstvo in v slovansko kulturno temo. Knjiga stane broš. Din 21.—, vez. Din 30.—.

Četrta knjiga pa je povest služkinje, ki jo je spisala Mara Hus pod naslovom »*Njene službe*«. Če katera knjiga, tedaj bo vsako Vigrednico zanimala zlasti ta. To je pravzaprav križev pot slovenskega dekleta, ki je imelo izredno voljo do življenja in dela, pa je bila vržena vsa neizkušena v viхро vsakovrstnih dejanj zlobe in bi postala igrača nepoštenosti nekaterih delodajalcev. Vsaka nova služba junakinje te knjige nam odpira temnejše poglede v človeško zlobo in nepoštenost, da človeka pretrese v dno duše. Plemenit močan značaj nositeljice povesti, Zore, bo vsem našim dekletom, zlasti služkinjam v pobudo in oporo v njihovih borbah za vsakdanji kruh, zlasti pa še v borbi z življenjem pa še bolj s človeško zlobo, katere nihče ni toliko deležen, kakor prav dekle-služkinja. Zlasti Vigrednice, ki so v lanskem letniku čitale nečloveško trpljenje Klare Legiševe bodo z največjim zanimanjem vzele v roko tudi to knjigo. Priporočili pa bi knjigo tudi vsem gospodinjam, ki bi v njej našle vse one lastnosti gospodinje, ki naj jih same nikoli nimajo, pa bo razmerje med služkinjo in gospodinja tudi v naših časih povsem drugačno, kakor je. Cena knjigi broš. Din 12.—, vez. Din 21.—.

Omenili smo, da je nedavno izdala Mohorjeva svoj 60. zvezek Mohorjeve knjižnice. Premnoge naše čitateljice, ki bi si rade izpolnile svojo domačo knjižnico, pa ne vedo, kakšne knjige ima Mohorjeva knjižnica, bodo gotovo zadovoljne, če jim Vigred to pove; zato naj slede v prihodnji številki vsa imena knjig in njihovih pisateljev.

**Pridobivajte
novih naročnic!**

AKO GRE ZA ZAVAROVANJE
pride v poštev le

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi.
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »Karitas«.

V z a j e m n a zavarovalnica

V LJUBLJANI, Miklošičeva c. 19

Zavarujte sebe in svoje imetje
edino pri naši domači
slovenski zavarovalnici.

»Dekliški oder«

V založnistvu Vigredi je petero zvezkov Dekliškega odra, ki vsebujejo nastopne igre z ženskimi vlogami:

II. zvezek: **PASTORKA.** Drama v petih dejanjih.

SESTRI. Božična slika v enem dejanju.

ŽIVELA TELOVADBA. Vese-
loigra v enem dejanju. Cena
Din 12.—

III. zvezek je posvečen materinskemu
dnevu in vsebuje 19 deklamacij
za materinski dan in kratke
prizorčke:

**POTRPETI JE TREBA Z
OTROKI.**

PISMO

MATERIN ZAKLAD

MOČNA MATI

MATERINSKA LJUBEZEN

Cena Din 10.—

IV. zvezek: vsebuje 5 daljših in kraj-
ših iger namreč:

ZA SREČO. Igra v treh de-
janjih.

ANGELA. Božična igra v pe-
tih slikah.

URE NA RAZPOTJU. Prizor
za Silvestrov večer.

PAMET JO JE SREČALA.
Burka v treh dejanjih.

KAKOR VIDITE... Veselo-
igra v štirih slikah. C. Din 16

V. zvezek: **SV. ELIZABETA.** Igra
v petih dejanjih. Cena Din 7.—

VI. zvezek vsebuje tri igrice:

**ZADOVOLJNOST OSREČU-
JE.** Božična igra v enem de-
janju.

GRBAVKA. Misijonska igra.

PRED JASLICAMI. Božična
igra v dveh dejanjih Din 7.—

Z A L O Ž B A V I G R E D I

Ljubljana, Marykova 12.

Vigred 1929, 1930, 1931, 1932, 1933
à Din 25.—

Med pomladjo in poletjem. — Din 10.

Mati vzgojiteljica. — Din 16.

Henoh Arden. — Din 8.